Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар рўзномаси

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 84 (8. 026) ◆ 1992 йил ◆ 29 апрель, чоршанба ◆ Нархи 1 сўм

Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Ўзбекистон Республикаси асаб касалликлари жамияти ва Жаҳон халқларига — саломатлик ассоциацияси ташаббуси билан Самарқандда тутқаноқ хасталиги муаммолари бўйича халқаро анжуман бўлиб ўтди. Унинг ишида Россия, Грузия, Германия, Франция, Ҳиндистон ва бошқа мамлакатларнинг таниқли олимлари иштирок этдилар.

⊙ Тошкентда Ўзбекистон театр арбобларининг иккинчи қурултойи бўлиб ўтди. Унда икки қурултой орасида амалга оширилган ишларга якун ясалди, янги режалар белгилаб олинди.

ҲАМДУСТЛИКДА

⊙ Тошкентдан Бешкекка келган Туркия Республикасининг Бош вазири Сулаймон Демирэл Қирғизистон Президенти Асқар Акаев билан музокаралар олиб борди. Бугун ҳар икки давлат ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган ҳужжатлар имзоланади, Туркиянинг Бешкекдаги элчихонаси очилади.

⊙ Россия Федерацияси Президенти Борис Ельцин республика шимоли саноат районларига уч кунлик сафарини давом эттирмоқда. У Северодвинскда бўлганидан сўнг бугун «Плесецк» космодромида ернинг сунъий йўлдоши учирилишида иштирок этади.

⊙ Бугун Одессада Украина билан Россия ўртасида Қора денгиз флоти тақдирини ҳал қилиш юзасидан музокаралар бошланади.

⊙ Чор Россиясининг яқинда вафот этган меросхўри буюк князь Владимир Кириллович Романовнинг жасади кеча тайёрада Париждан Санкт-Петербургга келтирилди. У Петропавловск қалъасида бобосининг қабри ёнида дафн этилади.

ХОРИЖДА

⊙ Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги аъзолари, шу жумладан Ўзбекистон Халқаро валюта фонди ва Халқаро таъмирлаш ва тараққиёт банки (Умумжаҳон банки)га аъзо бўлдилар. Яқин уч йил давомида ушбу банклар янги аъзоларига 20 миллиард доллардан кўпроқ қарз беришлари кўзда тутилмоқда.

⊙ Покистоннинг Пешовар шаҳрида ўтган жума куни тузилган Афғонистоннинг ўтиш ҳукумати кеча Кобулга келди. Мужоҳидлар ўзаро келишувига мувофиқ унинг бош вазири этиб Гулбиддин Ҳикматиёрнинг «Афғонистон ислом партияси»нинг вакили Парвон Устод Фарид, мудофаа вазири этиб «Афғонистон ислом жамияти»нинг етакчиси Аҳмад Шох Маъсуд тайинланган.

Суратда: матбуот конференциясида.

ИШБИЛАРМОНЛАР ДАВРАСИДА

● 28 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Туркия Жумҳурияти Бош вазири Сулаймон Демирэл бошчилигидаги саноатчи, тижоратчилар, қурилиш, банк, молия вазирлари ва бошқа ишбилармонлардан иборат расмий делегация аъзолари билан учрашди.

Мазкур учрашув Ўзбекистон ҳукумати вазирлари, ишбилармонлари, саноат, молия ва банк мутахассислари иштирокида ўтди.

Ўзбекистон билан Туркия жумҳурияти ўртасидаги иқтисодий ва сиёсий алоқалар янги босқичга кўтарилаётганини ўзаро мулоқот жараёнида яққол намоён бўлди. Туркия иқтисодиёти равнақига раҳнамо бўлган нуфузли доираларнинг таъкидлашича, Ўзбекистон бундан кейин мустақил давлат сифатида эркин фаолият кўрсатишга ўтар экан, бозор муносабатларининг барча талаблари, хусусан, давлат тасарруфида бўлган корхоналарни хусусийлаштириб, том маънодаги демократик асосларни шакллантира бориб дунё миқёсида иш юритишга қодир давлат бўлади. Бозор муносабатларига эркинлик ва тадбиркорлик хосдир. Ҳозир Ўзбекистонда тижорат ишларини тадбиркорлик билан йўлга қўйиш учун вазият етилмоқда. Бу борада Туркия ҳукумати, мутахассислари кўмагидан самарали фойдаланиш зарур.

Ўзбекистон Республикаси Президенти биз бозор муносабатларига дастлабки қадамларни қўяётган эканмиз, тутган йўлимиз халқимиз фаровонлигига чинакамига хизмат қиладиган тўғри йўл эканлигига аминмиз, деди. Энди амалда узоқни кўзлаб иш юритишимиз лозим. Ўзбекистоннинг келажаги — навқирон, ишчан авлод етишиб чиқмоқда, улар қардош турк ишбилармонлари кўмагида малака орттирадилар, озод ва мустақил Ўзбекистонга сидқидилдан хизмат қиладилар, деб ишонч билан айтди Ислом Каримов. У Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида бозор муносабатларига ўтиш бобида қабул қилинган ташқи иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш ҳақидаги қонунларга тўхталиб, агар лозим бўлса, турк биродарларимиз ҳам ана шу қонунларни ўрганиб, ўзаро ҳамкорлик қилишда асқотадиган таклиф ва мулоҳазаларини билдирсалар, уларни Олий Кенгашда кўриб чиқишга тайёрмиз, деб уқтирди.

Жумҳуриятимизда, жумладан, хусусий мулк, молия, банк, тижорат соҳаларида талайгина ишлар қилиниб, давлат банки системасини тубдан ўзгартиришга келишилганки, бу Туркия ва бошқа ҳамкор давлатлар билан алоқаларни янада ривожлантиришда қўл келади. Умуман, айни кунларда Ўзбекистон ҳукумати олдида бозор иқтисоди инфраструктурасини яратиш, унинг дастурларини ишга тушириш муҳим вазифа бўлиб турибди. Чунки бугунги иқтисодий вазият, пулнинг қадрсизланиши, нарх-навонинг кўтарилаётгани бу соҳада кескин чоралар кўришни тақозо этаяпти.

Туркия Жумҳурияти Бош вазири С. Демирэл делегацияга кўрсатилаётган ишонч, ҳурмат-эътибор учун самимий ташаккур билдирди. Туркия Ўзбекистонга ҳар томонлама ёрдам кўрсатишга тайёрлигини айтди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасида бўлган мазкур учрашувда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов иштирок этди.

Ў. МИРЗАЕРОВ,
(ЎзА мухбири).

ЎЗАРО МАНФААТДОРЛИК АСОСИДАГИ ҲАМКОРЛИК

Туркия Республикаси расмий делегациясининг ҳар бир дақиқаси қадрли бўлган қисқа муддатли, лекин самарали ташрифи жуда яхши натижа берди.

Тўққизта муҳим ҳужжат имзоланди. Равшанки, улар матбуотда эълон қилинади. Шунга қарамай, уларнинг баъзиларини айтиб ўтамиз. Булар — банклараро битим, қарз бериш муаммоларига тааллуқли ҳужжатлар, ҳаво ва ер транспорти масалаларида ҳамкорлик қилишга оид ҳужжатлардир...

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов билан Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл 28 апрель куни оммавий ахборот воситаларининг вакиллари билан суҳбатлашган пайтда ана шу ҳужжатлар ва бошқа кўп масалалар ҳақида гап борди.

...Жуда кўп саволлар берилди, бу саволларга батафсил жавоблар олинди!

Энг муҳими — Туркия ёш мустақил республиканинг оёққа туриб, туб демократик ўзгартишлар йўлига чиқиб олишида унга ёрдам беришга тайёрдир.

Сулаймон Демирэл ўз фикрини аниқ ифодалади: «Биз Ўзбекистонга ёрдам беришга тайёрмиз. Мустақиллик йўлига ўтган давлат мададга муҳтож бўлади. Биз Президент Ислом Каримов билан жуда кўп муаммоларни муҳокама қилдик. Табиийки, улар мураккаб муаммолардир. Лекин уларни ҳал этиш мумкин!

Шундан сўнг Туркия Республикасининг Бош вазири давлатлараро муносабатлар масалаларига тўхталди. У Ўзбекистон билан Туркиянинг ҳамкорлиги ўзаро муносабатларни янада ривожлантириш учун кенг истиқболлар очиб беришини таъкидлаб ўтди. Ўзбекистонни қардош мамлакат халқи билан фақат тилнинг ўхшашлиги яқинлаштираётганлиги йўқ. Тарихни эслашнинг ўзи кифоя: буюк ипак йўли, минтақалар ўртасидаги ўзаро савдо муносабатлари уларни бир-бирига жалб этмоқда.

Оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига қайтарилган жавоблар бир неча бор қарсаклар билан бўлиниб турди, шундай бўлиши табиий эди. Чунки Демирэл жаҳон ҳамжамиятида машҳур сиёсатчидир. Унинг фикрига қулоқ солишади, унинг юз бераётган воқеаларга ўзига хос фикри ҳамиша эътиборни жалб қилади.

Бош вазирнинг кайфияти жуда яхшилигини ҳам айтиб ўтиш керак. Бу ҳам тушунарли. Чунки жуда муҳим ҳукуматлараро ҳужжатлар имзоланди, кўпгина масалалар ҳал қилинди. Туркия Республикасининг элчихонаси очилди. Хуллас, Тошкентда элчихона очилиши билан икки мустақил давлат ўртасидаги муносабатлар сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарилди.

Ислом Каримов ҳар галгидек, аниқ ва лўнда гапирди. У журналистларнинг саволларига жавоб қайтарар экан, уларнинг диққат-эътиборини жаҳоншумул муаммоларга қаратди.

Ўзбекистон амал қилаётган Туркия иқтисодий модели мустақил давлатнинг меҳнат ва табиат ресурсларидан самарали фойдаланишни назарда тутади. Ўзбекистон эса айни шу ресурсларга бой давлатдир. Шу сабабли улардан оқилона фойдаланиш жуда муҳим аҳамиятга моликдир.

Сўнгги йилларда Туркия иқтисодиёти жадал ривожланди. Биринчи навбатда илғор технологиялар ҳисобига, иккиламчи ресурсларни қайта ишлаш, хорижий сармояларни жалб этиш ҳисобига ривожланди. Бу тажрибани ўрганиб, уни Ўзбекистонда жорий этиш керак.

Ўзбекистон Президенти юксак иқтисодий салоҳиятга эга бўлган республиканинг ҳозирги иқтисодий тангликдан чиқиб олиши учун ҳақиқий имконият борлигини таъкидлади. Ёш мустақил давлат Туркия тажрибасидан, унинг илғор иқтисодий моделидан фойдаланиб, ўнлаб йиллар давомида тўпланиб қолган муаммоларни қисқа вақт ичида ҳал эта олади, жаҳон ҳамжамиятидаги ривожланган мамлакатлар қаторига чиқа олади. Мустақил давлат пойтахтида Туркия Республикаси элчихонасининг очилиши эса бунга кўмаклашади.

Журналистлар билан суҳбат катта қизиқиш уйғотди. Бу ерга турли йўналишдаги оммавий ахборот воситаларининг намояндалари келган эдилар. Равшанки, Ўзбекистон — Туркия муносабатлари билан боғлиқ бўлмаган саволлар ҳам берилди. Бу тасодиф эмас. Кимлардир шу йўл билан «сиёсий обрў орттиришга» уринди. Хуллас, ҳар ким ўз мақсадини кўзлаб иш тутди. Аммо энг муҳими бунда эмас.

Туркия ва Ўзбекистон. Кўп миллионли аҳолиси бўлган бу давлатларнинг халқлари қийин даврда бирбирларига қўл узатганлари бежиз эмас. Улар икки қардош мамлакат халқларининг гуллаб-яшнаши каби олижаноб мақсад йўлида мустаҳкам ҳамкорлик қилишга тайёрдирлар. Бундан бошқа йўл йўқ!

Журналистлар билан учрашувдан репортажни Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг мухбирлари Т. БОТИРБЕКОВ ва Л. ЛЕВИН олиб бордилар.

ДЕЛЕГАЦИЯ ЖЎНАБ КЕТДИ

Туркия Республикасининг Бош вазири Сулаймон Демирэл бошчилигидаги расмий делегация аъзолари 28 апрель куни Тошкентдан Бешкекка жўнаб кетишди.

Бош вазир учиш олдидан оммавий ахборот воситалари вакиллари билан суҳбатлашиб, Тошкент учрашувидан кўзда тутилган мақсадга эришилганини айтди.

Икки мамлакат давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида Туркия Республикаси Бош вазири Сулаймон Демирэлни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. Каримов, Республика Бош вазири А. Муталов, Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Туркия Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Вўлқон Чўтур ҳам бор эди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

БОЗОР МУНОСАБАТЛАРИГА ЎТИШ ШАРОИТИДА РЕСПУБЛИКА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИНИ ДАВЛАТ ЙЎЛИ БИЛАН МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ БИРИНЧИ НАВБАТДАГИ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Нархлар ошиб бораётган шароитда вақтли матбуотнинг ва бошқа оммавий ахборот воситаларининг молиявий аҳволини яхшилаш ҳамда моддий-техника негизини мустаҳкамлаш, уларнинг ходимларини ижтимоий муҳофаза қилишни таъминлаш ва республика фуқароларининг ҳар томонлама ахборот олишга бўлган конституциявий ҳуқуқларини рўёбга чиқариш мақсадида:

1. 1992 йилда вақтли матбуот ва бошқа оммавий ахборот органларининг фаолияти билан боғлиқ қимматлашиб бораётган харажатларни қоплашга республика бюджетидан 100 миллион сўм миқдорида маблағ ажратилсин. Келгусида бюджетда ана шу мақсадларга маблағ ажратишни кўзда тутиш зарур деб топилсин.

Бош вазир ўринбосари ўртоқ Э. Самандаров, давлат маслаҳатчиси Б. А. Назаров, республика рўзномалари ва ойномаларининг бош муҳаррирларидан, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетининг «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни, Ўзбекистон Давлат телерадиоэшиттириш компанияси, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши, Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Алоқа вазирлиги, Энергетика ва электрлаштириш вазирлигининг ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги бош солиқ бошқармасининг вакилларидан иборат комиссияга ташкилий масалаларни кўриб чиқиб, вақтли нашрларни чиқариш харажатлари қимматлашганлигини қоплаш учун ажратилган маблағ доирасида оммавий ахборот воситаларига маблағ ажратишнинг аниқ миқдорларини белгилаш топширилсин.

2. Комиссия (ўртоқ Э. С. Самандаров) бир ҳафта муддат ичида қуйидаги масалаларни ўрганиб, улар юзасидан таклифлар тайёрласин:

республиканинг вақтли нашрларини ва давлат китоб нашриётларини, рўзномалар, ойномалар, дарсликларни ҳамда болалар адабиётини босиб чиқариш учун зарур бўлган босма қоғоз навлари, картон, муқовабоп материаллар ва бошқа материаллар билан таъминлаш,

рўзнома ва ойномаларнинг муҳаррирятларини, босмахоналар ва китоб савдоси корхоналарини, Ўзбекистон Давлат телерадиоэшиттириш компаниясини ва Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигини қўшимча қиймат солиғидан озод қилиш ҳамда вақтли нашрларни, дарсликлар ва болалар адабиётини босиб чиқариш ҳамда сотишдан тушадиган даромадларга имтиёзли солиқ белгилаш. Таклифлар Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгашига тақдим этилсин;

Оммавий ахборот воситалари учун уларнинг асосий фаолияти доирасида биноларнинг ижара ҳақини тўлашга имтиёзли тарифлар белгилаш;

Ўзбекистон Республикасининг Давлат матбуот комитетига, Ўзбекистон Давлат телерадиоэшиттириш компаниясига, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигига ва «Шарқ» концернига машина-ускуналар, техника ҳамда телерадио аппаратлар сотиб олиш учун эркин муомаладаги валюта ажратиш.

3. Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари маҳаллий матбуот, телевидение ва радиони пул билан ва моддий-техникавий воситалар билан таъминлашни, шу жумладан бюджетга кирмайдиган ва жалб қилинган маблағлар ҳисобидан таъминлашни янада яхшилаш масалаларини кўриб чиқсинлар.

4. Ўзбекистон Давлат телерадиоэшиттириш компанияси тизими, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетининг марказий аппарати, унинг вилоят бошқармалари, район, шаҳар ва вилоят рўзномаларининг муҳарририятлари, шунингдек, республика рўзнома ва ойномалари муҳарририятлари ходимларининг мансаб окладлари ва маошлари 1992 йилнинг 1 майидан ўрта ҳисобда 50 фоиз оширилсин.

5. Адабиёт, санъат ва журналистика соҳасида муаллифлик ҳақининг миқдорларини 2 баравар ошириш тўғрисида Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 1 апрелдаги 158-сон қарорининг амал қилиши Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги тизими ходимларига жорий этилсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси 10 кун муддат ичида мазкур Фармон бажарилишини ташкил этиш юзасидан қарор қабул қилсин.

7. Ушбу Фармон рўёбга чиқарилишини назорат қилиш Э. С. Самандаров, Б. А. Назаров ўртоқлар зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1992 йил 28 апрель.

ТОШКЕНТДА ТУРКИЯ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЭЛЧИХОНАСИ ОЧИЛДИ

● 28 апрель куни Тошкентда Туркия Республикасининг элчихонаси тантанали вазиятда очилди.

Туркия Республикасининг расмий делегацияси аъзолари тушган автомобиллар карвони Гоголь кўчасидаги шинам бино ёнига аниқ белгиланган вақтда етиб келди.

Шу пайт бу ерда Ўзбекистон пойтахти жамоатчилигининг намояндалари, журналистлар йиғилган эдилар. Бу воқеага қизиқиш ўринли. Иккала давлат ўртасидаги дўстона алоқалар сиёсий турмушдагина эмас, иқтисодиёт, ишбилармонлик, маданият соҳасида ҳам кенг кўламда ривож топди.

...Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов билан Туркия Республикасининг Бош вазири С. Демирэл муваққат минбарга чиқадилар.

— Тошкентда Туркия Республикаси элчихонасининг очилиши — тарихий воқеа, — деди ўз нутқида С. Демирэл. — Халқимизда шундай ишонч бор: ёмғир ёққан кун қутлуғ келади. Кўриб турибсизки, бугун табиатнинг ўзи бизнинг ишимизга хайриҳоҳлик қилмоқда.

Туркия расмий делегациясининг бошлиғи ўзбек халқига бахт-саодат ва равнақ тилади.

— Бу воқеа иккала халқ тарихига абадий ёзилиб қолади, — деб таъкидлади ўз нутқида И. А. Каримов. — Республикамизнинг давлат мустақиллигини Туркия биринчи бўлиб тан олганини Ўзбекистонда яхши эслайдилар. Таниқли сиёсат арбоби Сулаймон Демирэл бошчилигидаги қардош мамлакатнинг расмий делегацияси Ўзбекистонда турган ҳозирги пайтда иккала давлат ўртасидаги мустаҳкам ҳамкорлик янги омил касб этди. Давлатлараро муносабатларнинг турли соҳаларига тааллуқли бир қанча жуда муҳим ҳужжатлар имзоланди.

Ниҳоят, тантанали пайт бошланади. Қардош мамлакатнинг давлат мадҳи садолари остида С. Демирэл билан Туркия Республикасининг Тошкентдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Вўлқон Чўтур элчихона биноси тепасига Туркиянинг миллий байроғини кўтардилар.

(ЎзА).

СУРАТЛАРДА: элчихонани тантанали очиш маросими.

Владимир Молгачев ва Рустам Шарипов суратлари.

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ ЙЎРИҚНОМАСИ

БУГУНГИ кунда халқ таълимини ривожлантиришга қаратилган қатор маърифий аҳамиятга молик ҳужжатлар ишлаб чиқилмоқда. Мактаб таълимининг турли муҳим соҳалари истиқболи ўз аксини топаётган йўриқнома ҳам юзага келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги яқинда бу хилдаги яна бир жиддий йўриқномани маъқуллади. «Тўрт йиллик бошланғич мактабнинг йўриқномаси концепцияси» деб аталган мазкур ҳужжат вазирликнинг жумҳурият ўқув услубий маркази бошланғич таълим услубияти илмий кенгашида атрофлича кўриб чиқилди ва қабул қилинди.

Сабоҳат ОБИДОВА.

** Мажмуа раҳбари билан мулоқот*

ҚУРИЛИШ: ТАЛАБ, ИМКОНИЯТ ВА РЕЖАЛАР

ТОШКЕНТ ШАҲАР қурилиш-инвестиция мажмуаси ҳозирги иқтисодий танглик шароитида муаммолар энг чигаллашиб кетган соҳадир. Шу боис биз унинг раҳбари, Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари Бурхон Қосимович АЛИЕВ билан муштарийларимизнинг сиртқи мулоқотини ташкил этар эканмиз, мажмуага эътирозлар кўп бўлишини билар эдик. Очиғини айтганда, уларнинг аксарияти ҳаққоний. Аммо биз шаҳар капитал қурилишидаги ҳақиқий аҳволдан хабардормизми?

Муҳарририятга қўнғироқ қилган ёки мактуб йўллаган муштарийларимизнинг анчагина қисми кўпроқ ўз шахсий ташвишларини баён этганлар. Оқшомхонлардан муаммо илдизларини аниқлаш, масалага кенгроқ ва чуқурроқ муносабатда бўлиш таклифлари билдирилган мактублар ҳам олдик. Шу сабаб Тошкентда капитал қурилиш ва меъморчилик масалаларига янгича ёндошишга ҳаракат қилдик.

(Давоми 2-бетда).

• Мажмуа раҳбари билан мулоқот

ҚУРИЛИШ: ТАЛАБ, ИМКОНИЯТ ВА РЕЖАЛАР

(Давоми. Боши 1-бетда).

Молиявий аҳвол ва мулкчилик

ШАҲАРДА уй-жой масаласи энг ўткир муаммолардан бири эканлиги ҳаммага маълум. Шу сабабли муштарийлардан А. Файзутдинов, И. Эргашев, Р. Сумбуллин, А. Саматорин, Б. Бриксин маблағларни қайта тақсимлаш, бошқа қурилишларни камайтириш ҳисобига уй-жой қуришни кўпайтиришни таклиф қилганлар.

— Бошқа қурилишлар ҳисобига уй-жойлар барпо этишни кўпайтириш фикрига тўла қўшила олмайман, — дейди Бурхон Алиев бунга жавобан. — Биз кўп йиллардан буён қурилиш мажмуа ҳолида олиб борилиши кераклигини гапириб келдик. Яъни уй-жой даҳаси қурилар экан бу ерда мактаб ва боғча ҳам, касалхона ва поликлиника, дўкон ва маиший хизмат корхонаси ҳам бўлиши керак. Сўнгги йиллардагина энди шунга эриша бошлаган эдик.

Бозор иқтисодиётига ўтилаётган бугунги кунда маҳаллий ҳокимият идораларига капитал қурилиш режаларини шакллантириш масаласига етти ўлчаб бир кесган ҳолда ёндошишга тўғри келяпти. Бинокорлик материаллари, машина-ускуналар учун нарх-наволар ўн баравардан ҳам ортиқроққа кўпайди. Қурилишга ажратилаётган давлат маблағлари эса камайиб бормоқда. Бу шусиз ҳам аҳволи мураккаб бўлган бу тармоқ муаммоларини жуда кескинлаштириб юборди. Бугунги нарх-наволарда 1 квадрат метр уй-жой 5 минг сўмга тушяпти. 1990 йилда эса бу 900 сўмни ташкил этар эди.

Ўтган йили шаҳарда чала қурилишлар ҳажмини бироз бўлсада камайтиришга муваффақ бўлдик. Агар 1991 йил бошида чала қурилишлар капитал маблағлар ҳажмининг 121 фоизини ташкил этган бўлса, йил охирига келиб бу кўрсаткич 95 фоиздан ошмади.

Маҳаллий кенгашлар республика пойтахт қурилишлари эҳтиёжларини тўла-тўкис қондира олмаслигини билган ҳолда маҳаллий бюджетга қўшимча маблағлар тўплаш йўлларини қидирмоқдалар. Бу иш бир неча йўналишлар бўйича олиб борилмоқда. Банк қарзларини уй-жой ва бошқа иншоотлар қуриш учун фойдаланиш ана шу йўналишлардан биридир. 1992 йил учун банкдан ана шу мақсадларга олинган 380 миллион сўмнинг 300 миллион сўми уй-жой қурилишига сарфланади.

Шаҳар пудратчи қурилиш ташкилотлари йилига 350 минг квадрат метр атрофида ширкат уй-жой қуриш қувватларига эгадир. Уй-жой қиймати кескин ошганлигини ҳисобга олган ҳолда корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари билан улар маблағларининг бир қисмини қурилишга жалб этиш юзасидан иш олиб боряпмиз. Тўғри, ҳамма корхоналар ҳам ана шундай имкониятларга эга эмас. Лекин бу соҳада ижобий мисоллар мавжуд.

Бугунги кунда Тошкентда 2700 тага яқин кичик корхона, 3 мингдан кўпроқ ширкат ва қўшма корхоналар, бошқа ишбилармонлик тузилмалари фаолият кўрсатяпти. Уларни ҳам қурилиш, айниқса уй-жой қурилиши муаммоларини ҳал этишга жалб этяпмиз. Бу ўринда албатта фақат маблағ ажратиш шарт эмас. Ишбилармонлар қурилиш ишлаб чиқариши учун янги технология, янги бинокорлик материаллари, кичик механизация воситаларини яратишда ҳам фаол иштирок этишлари мумкин.

Чала қурилишлар ҳажмини қисқартириш ҳам энг асосий йўналишларимиздан биридир. Агар биз режаланган ҳамма тадбирларни амалда жорий эта олсак, шу йилнинг ўзида 500—700 миллион сўмлик атрофида иқтисодий самарага эришамиз.

— Ўз вақтида шаҳар ижроия комитетида корхона ва ташкилотлар маблағларини уй-жой қурилишига жалб этиш масалалари билан шуғулланувчи бўлим бўлар эди. У ҳозир ҳам мавжудми? Агар мавжуд бўлса унинг олдида ҳозир қандай вазифалар турибди? Бу ҳақда Мухаметшин, Д. Давлатов, Б. Денискин, Э. Гринберг савол берганлар.

— Бу бўлим шаҳар режа комиссияси таркибида эди. Ҳозир режа идоралари тизими ўзгартирилган. Шаҳар режа комиссияси тугатилиб, Тошкент шаҳри иқтисодиётини ривожлантириш истиқболлари бўйича бошқарма ташкил этилган. Бу янги ташкилотда ходимлар сони 2,5 баравар қисқартирилиб, 30 мутахассис ишлаяпти. Корхона ва ташкилотлар маблағларини уй-жой қурилишига жалб этиш ушбу бошқарма вазифасига кирмайди. Ҳозирги пайтда шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамасида хўжалик ҳисобида ишлайдиган ана шундай бўлимни ташкил этиш масаласи кўриб чиқилмоқда. Фикримча, бундай бўлим керак.

— И. Апраксин капитал қурилишни пул билан таъминлайдиган банклар билан ўзаро ҳамкорлик масалалари ҳақида қизиқибди...

— Лўнда қилиб айтадиган бўлсак қурилишни пул билан таъминлайдиган банклар қурилишлардаги аҳволдан яхши хабардорлар. Улар қурилишларни пул билан таъминлаб қолмасдан, бу маблағ қандай сарфланаётганлигини ҳам назорат қилиб борадилар.

— Г. Холматова, Е. Арефьева, Ц. Зиммерман, К. Форостенко, В. Богданова ўз мактубларида қурилиш мажмуасини давлат тасарруфидан чиқариш масаласи қандай ҳал этилишини сўрабдилар.

— Бу жуда мураккаб муаммодир. Бозор иқтисодиёти шароитларида эскича ишлаб бўлмайди. Қурилиш мажмуасини давлат тасарруфидан чиқариш учун ҳуқуқий асос, ҳамма нарсани ипидан игнасигача биладиган юқори малакали мутахассислар зарур. Бусиз кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди.

Ҳозир тегишли бўлинмаларимиз Москва ва Санкт Петербург шаҳарлари тажрибасини ўрганишяпти. Бу хусусда республикамиз олимлари ва амалиётчиларининг таклифлари ҳам бор. Вақт давлат тасарруфидан чиқаришнинг қайси шаклини танлаб олиш тўғрилигини кўрсатар.

Шаҳарсозлик ва меъморчилик хусусида

— Муштарийлардан М. Мирзаев, М. Каратаев ва бошқалар мактубларида бузилаётган даҳа ва маҳаллалар аҳолисини уйларга кўчириш, ажратиб берилган ерда иморат қуриш масалалари кўтарилибди.

— Кўп қаватли уй-жойлар қурилиши ҳажмининг қисқариши мавжуд уй-жойларни бузишни камайтиришга ҳам олиб келганлиги табиийдир. Ҳозирги беш йилликда Қоратош даҳаси ҳудудида ҳамда Навоий, Абай, Ўзбекистон ва Фурқат кўчалари атрофидаги ҳудудларда таъмирлаш ишлари олиб борилиши режаланган. Бу ердаги уйлар қисман бузилади. Бу асосан муҳандислик тармоқлари ўтказиш зарурати туғилгандагина қилинади.

Қурилиш эса асосан бош режа бўйича амалга оширилади. Бунда уй-жой ва маданий -маиший иншоотлар қурилиши ҳисобга олинган. Шунингдек, шахсий иморатлар қурилиши ҳам олиб боріляпти. Кўп қаватли уй-жойлар қурилиши учун маблағ ажратиш камаяётганлигини ҳисобга олган ҳолда кейинги пайтда бир ва икки қаватли шахсий иморатлар қурилиши кўпаяпти.

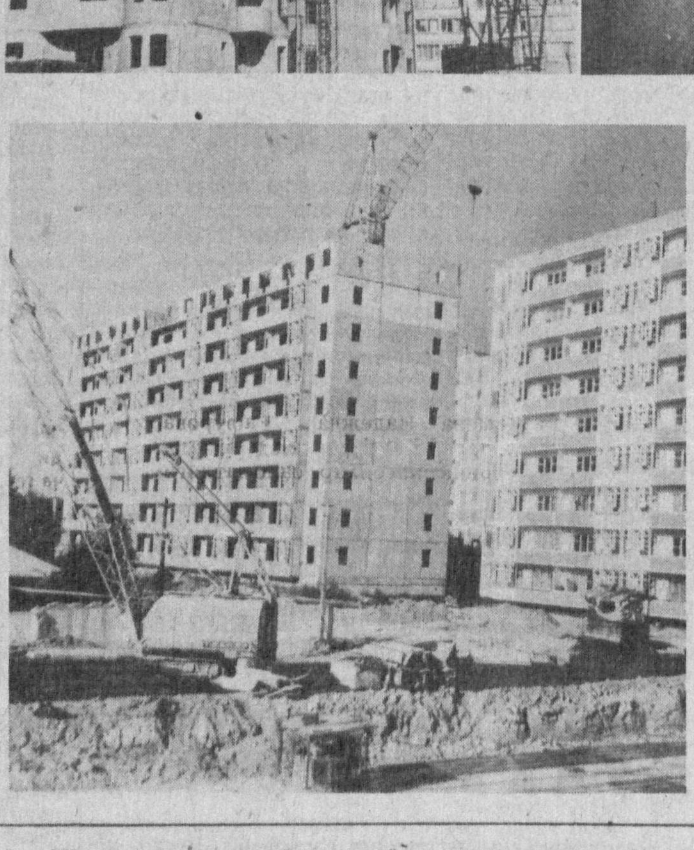

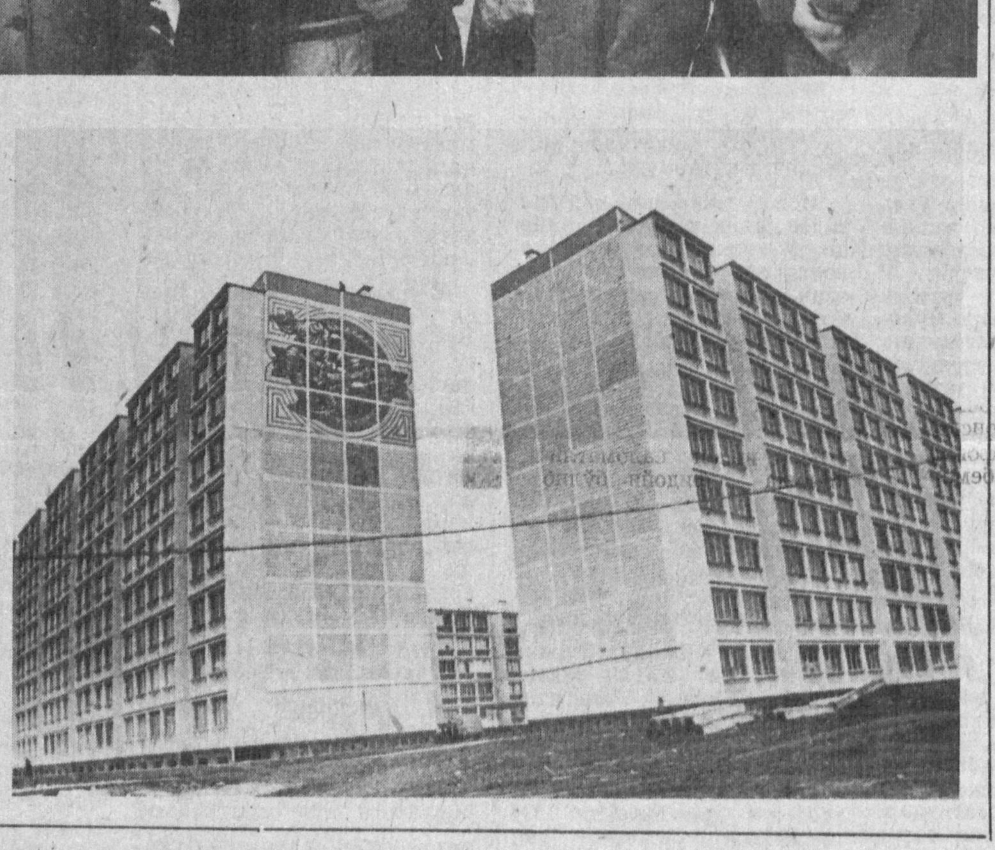

— Шаҳар марказида бирор ўзгаришлар бўлиши режаланганми? Бу ҳақда муштарийларимиздан Ш. Насибов, А. Захарченко, Клименкина, Тюрина, Сафиуллин, Зикова сўрабдилар.

— Яқин беш йил ичида шаҳар марказида жиддий ўзгаришлар бўлмайди. Чала иншоотлар қурилишини ниҳоясига етказиш ҳамда элчихоналар, хорижий давлатлар ваколатхоналари, идоралари қурилиши олиб борилади.

— Ю. Рязанов, Х. Нимбутаева, Д. Алпатов ва И. Ерёминлар даҳаларни мажмуали қуриш иши қай аҳволда, деган савол беришибди.

— Бунга мен юқорида қисман жавоб бердим. Маблағ ва бинокорлик материаллари етишмаётганлиги, шунингдек тармоқ режалаш услуби амал қилаётганлиги сабабли маданий-маиший иншоотлар қурилиши уй-жой қурилишидан бироз орқада қолаётганлигини таъкидлаш керак.

— Эски шаҳарни таъмирлаш ғоят суст олиб боріляпти. Ҳолбуки, «Тошкент тикланиш» махсус бўлинмаси ҳам ташкил этилган. Бунинг сабаби нимада? Бу саволни А. Имомалиев, К. Бурхонов, Э. Эшбўлатов, К. Қозиевлар беришган. Х. В. Шабанов эса ҳозир қурилаётган коттежлар қачон сотилади, уйлари бузилган одамлар учун ана шундай иморатлардан нечтаси қурилади, деб сўраган.

— Аввал амал қилиб келган тартиб-қоидага кўра шаҳарда тарихан таркиб топган даҳа ва мавзелар аҳолисининг ижтимоий эҳтиёжларига етарлича эътибор берилмаган. «Маҳалла» дастурининг қабул қилинишига ҳам худди шу сабаб бўлди. Унда соғлиқни сақлаш, халқ таълими, маиший хизмат ва бошқа иншоотлар қуриш, уларни таъмирлаш кўзда тутилган. Дастурда аҳолига транспорт хизматлари кўрсатишга ҳам катта эътибор берилган. Маҳаллалар аҳолилари ва фаоллари таклиф ва мулоҳазалари ҳисобга олинган ҳолда Эски шаҳарни тўла газлаштириш, ичимлик суви билан таъминлаш, телефонлаштириш, канализация ўтказиш, ободонлаштириш режалари мавжуд.

1990 йилда ташкил этилган «Тошкент тикланиш» бирлашмаси ҳозирги пайтда моддий-техника воситалари билан таъминланган. У ўз базасига, ғишт заводига ҳам эга. Кўрилган чоралар пудратчи ташкилотлар билан ҳамкорликда 19 миллион сўмлик капитал маблағларни ўзлаштириш, мактаб, учта кўп қаватли уй, 20 тадан кўпроқ ғишт коттежлар қуриш имконини берди. «Узбекгидроэнергострой» тресту йирик маҳаллалараро марказ қурилишини ниҳоясига етказмоқда. Сузукота маҳалласида қад кўтарадиган учта ва Шаҳристон маҳалласида битта тўққиз қаватли уйлар қурилиши 1993 йилда бошланади. Ўтган йили маҳаллаларда қурилиш суръатларининг пасайганлиги ҳам маблағлар етишмаслиги билан изоҳланади.

Октябрь районида қурилаётган икки қаватли ғиштли уйлар муҳандислик воситалари билан таъминлаб бўлингач сотилади. У маҳалла комитетлари билан келишилган ҳолда биринчи навбатда маҳаллалар аҳолисига сотилади. Уйларнинг баҳоси барча қурилиш ишлари ниҳоясига етгандан сўнг сарф-харажатларга қараб белгиланади.

— Муштарийлар П. Кудюмов, В. Васильев, В. А. Зайцев метрополитен янги йўналиши қурилиши билан қизиққанлар.

— Ҳозирги пайтда «Ташметропроект» ва ТашНИИиПИгенплан илмгоҳлари бўлажак йўловчилар миқдорини ўрганиб, метронинг Юнусобод йўналиши қурилишини Қорақамиш, Сергели ва Қўйлиқ даҳаларигача давом эттириш юзасидан лойиҳани ишлаб чиқмоқдалар. Бу ишлар тугаллангач, метро қурилишининг кейинги навбатлари аниқланади.

— У. Х. Умаров, Н. Жуков ва бошқа кўпгина муштарийларимиз ўз мактубларида тайёрагоҳни шаҳар ташқарисига олиб чиқиш билан боғлиқ масалалар тўғрисида ёзиб юборибдилар.

— Ўзбекистон Вазирлар Кенгашининг 1985 йил 21 июндаги қарорига мувофиқ махсус комиссия ташкил этилган эди. Унинг тавсияларига мувофиқ Ўзбекистон фуқаро авиацияси (ҳозирги «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий компанияси) «Казаэропроект» илмгоҳи билан биргаликда 1990 йилнинг иккинчи чорагида янги тайёрагоҳни танлаш ва унинг учун майдон ажратишни асослаб берадиган ҳужжатлар тайёрлаган эдилар. Бу тайёрагоҳда катта самолётларни қабул қилиш ҳам кўзда тутилган. Ўзбекистон Вазирлар Кенгашининг 1990 йил 31 июлидаги фармойиши билан республика комиссиясининг Тошкент аэропортини шаҳардан 30—45 километр узоқликка кўчириш учун Чиноз райони атрофида ер майдони танлаш тўғрисидаги қарори маъқулланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси қарори билан Тошкент вилоят ҳокимлигига бу ҳудудни ана шу мақсад учун сақлаб туриш топширилган. 1995—1996 йилларда «Ўзбекистон ҳаво йўллари» буюртмаси бўйича «Казаэропроект» илмгоҳи тайёрагоҳни қуриш ва ишга тушириш муддатларини асослаб берадиган ҳужжатларни тайёрлаши керак.

— Ихтисослиги бўйича бинокор бўлган Ю. Х. Ромашин шаҳарда бугунги кунда бинокорлик саноатининг аҳволи қандай, деган савол берибди. Уйсозлик комбинатларини таъмирлаш, янгилаш кўзда тутиляптими? Ҳозир қурилаётган уй-жой ташқи кўринишларини яхшилаш, меъморчиликда ранг-барангликка эришиладими?

— Ҳозирги пайтда турли сабабларга кўра «Главташкентстрой»да иш ҳажмлари камайган. Моддий ресурслар етарли бўлмаганлиги сабабли уйсозлик комбинатлари қувватларидан ҳам тўлиқ фойдаланилмаяпти. Шунга қарамасдан бинокорлик саноати ўз фаолиятини давом эттиряпти. Жумладан, 1-уйсозлик комбинати қураётган уйларининг ташқи кўринишлари тамоман янги бўлган нусхаларини ишлаб чиқаришни ўзлаштирди.

Янги кўринишдаги 16 қаватли уй-жойлар тайёрлаш давом этяпти. Тежамли, зилзилабардошли бўлган 12 ва 16 қаватли уйлар қурилиши ҳам олиб боріляпти. Собиқ 2-уйсозлик комбинати асосида янги кўринишли уй-жойлар қурилиши бошланмоқда.

Шу йил охиригача йилига 80 миллион дона ғишт ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган ғишт заводини фойдаланишга топшириш мўлжалланяпти. Бу пишиқ ғишт муаммосини ҳал қилиш ва ана шундай пишиқ ғиштлардан уй қуришни кўпайтириш имконини беради.

Қурилиш ташкилотлари бугунги кунда бир неча қаватли, маҳаллий шароитлар ҳар тарафлама ҳисобга олинган уй-жойлар қуришга эътиборни кучайтирганлар. ТашЗНИИЭП ва «Ташгипрогор» илмгоҳлари бундай уйлар қурилишида ҳажмли блок конструкцияларидан фойдаланиш йўлларини ишлаб чиқмоқдалар. Бу иморатларнинг янада қулай бўлишини таъминлабгина қолмасдан, меъморчиликда хилма-хилликка эришиш имконини ҳам беради.

— Муштарийлардан Четверухин, Я. И. Грибов, И. Иванов, В. Демченко, Н. Рейн, А. Мажидов янги уй-жойлар қуриш учун нураган иморатларни бузиш масаласини кўтарибдилар.

— Иншоот қуриладиган жойни аниқлашда буюртмачи меъморчилик ва шаҳарсозлик бош бошқармаси билан биргаликда бузилиши керак бўлган қурилишнинг аҳволи ва бунинг иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқлигини белгилайдилар. Одатда, янги қурилиш учун яшаш имкониятлари деярли йўқ бўлган нураган иморатлар жойи танланади. Бунда кўчириладиган фуқаролар рўйхатга олингандан сўнг район ҳокимлари ижроия маҳкамаларининг квартира бўлимларига таклиф этиладилар. Уларга ёши, саломатлиги ва бошқа хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда Тошкент шаҳрида амалдаги меъёрга биноан оила аъзолари сонига қараб квартиралар таклиф этилади.

Кўчирилаётганларнинг хоҳишига кўра уларга ўзлари яшаб турган жойда қурилаётган уй-жойлардан квартира ажратиш тўғрисида кафолат хатлари берилиши мумкин. Бу ҳолда фуқаролар 10 кун ичида уй-жойларини бўшатиб беришлари керак. Шунингдек, шахсий иморат қуриш учун ер майдонлари ҳам ажратилиши мумкин. Бунда эски уй бир ой муддат ичида бўшатиб берилиши керак.

Шуни айтиш керакки, ҳозирги пайтда Тошкентда шахсий иморатларни бузишга муносабат ўзгарди. Ҳар бир уй эгаси ўз ер майдонида бир ёки икки қаватли иморат қуришни хоҳласа, буни «Ташгипрогор» илмгоҳи лойиҳасида кўзда тутилган шаҳарсозлик талабларини бажарган ҳолдагина қилиши мумкин. Бу масала юзасидан Тошкент шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамасининг қарори чиқарилиши керак. Келгусида бу янги уй шаҳарсозлик лойиҳасидан ўрин олади.

Хусусий саволларга жавоблар

Л. К. Аҳмаджонова (Қизил тут кўчаси, 26): бизнинг кўчамизда бозор расталари қуриляпти. Уйларимиз бузиладими?

— Тошкент шаҳар ижроия комитетининг 1990 йил 30 ноябридаги қарорига биноан бу ер капитал қурилиш бош бошқармасига «Лангар—1» мавзеси қурилиши учун ажратилган. Аҳолининг ўзи эса уйлари бузилишига қатъий эътироз билдиряпти.

О. В. Заботко (Тожик кўчаси, 12)нинг худди шу хусусдаги саволига ҳам жавоб бермоқчиман. Тошкент шаҳар ижроия комитетининг 1989 йил 22 декабрдаги қарорига биноан уйларингиз Қодирий кўчасини Энгельс кўчасигача узайтириш юзасидан белгиланган қурилишига тўғри келиб қолган. Бу қурилиш лойиҳаси иложи борича камроқ иморатларни бузишни ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқиляпти.

Б. Файзиев («Қоратош» маҳалласи, Юлдуз боши берк кўчаси, 3-уй)нинг саволига шундай жавоб бериш мумкин:

— Тошкент шаҳар ижроия комитетининг 1991 йил 14 майидаги қарорига мувофиқ бу ер капитал қурилиш бош бошқармасига ажратилган. Бу ердаги қурилишларнинг лойиҳаси ишлаб чиқиляпти. Уйларни 1993 йилда бузиш мўлжалланган.

М. М. Загребнева (Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, 25-ётоқхона): бизнинг ширкат уйимиз ўтган йил фойдаланишга топширилиши керак эди. Аммо у битмай қолди. Ҳозир эса қўшимча пул тўлашни талаб этишмоқда. Бунда ҳеч бўлмаса ёш оилалар бирор имтиёзга эга бўладими?

— Худди шунга ўхшаш саволни **Э. Дониёров (Мўминов кўчаси, 49-30)** ҳам берибди. Уларга жавоб бериш учун Тошкент шаҳар ижроия комитетининг 1992 йил 10 январдаги «Қурилиш иншоотлари қийматини қайта ҳисоблаб чиқиш тўғрисида»ги қарорини келтириш керак бўлади. Ушбу қарорга кўра, капитал қурилиш бош бошқармаси ва шаҳар уй-жой қурилиш ширкатларига ўз аъзоларига 1991 йилнинг тўртинчи чорагида фойдаланишга топширилган ва қурилаётган ширкат уйлардаги квартиралар қиймати ошганлиги тўғрисидаги низомни тушунтириш вазифаси топширилган. Дониёров ва Загребнева ўртоқлар пай бадалининг 30 фоизи ҳисобга қўшимча пулни янги нархлар бўйича ўз ҳисобларидан тўлашлари керак.

З. Н. Тиллабоев (Марказ—1, 14-уй, 46-квартира): биз олти киши 16,9 квадрат метр майдони бўлган бир хонали квартирада яшаймиз...

— Куйбишев район ижроия комитети 1990 йил 7 июнда З. Н. Тиллабоевга квартира ажратиш тўғрисида қарор қабул қилган. Оила аъзолари сонига кўра тегишли майдонга эга бўлган квартира йўқлиги сабабли унинг илтимоси ҳозиргача қондирилмаган. Янги уй-жойлар фойдаланишга топширилиши билан бу масала ҳал этилади.

И. А. Фёдоров (Чилонзор —17, 31-уй, 10-квартира); 1991 йил октябрида мен квартирага ордер олдим. Бироқ у фуқаро Аҳмедова томонидан ўз хоҳишича эгаллаб олинган экан. Шу сабабли бу квартирага кира олмаяпман...

— Чилонзор район суди фуқаро Аҳмедовани бу квартирадан кўчириш тўғрисида қарор қабул қилди. Аммо у шаҳар судига мурожаат қилган. Шу сабабли масала ҳали ҳал этилмаган.

В. В. Пятаков (Куйбишев шоссеси, 818): 1989 йилда Миробод даҳасида қурилаётган уйдан квартира берилиши тўғрисида кафолат хати олганман. Бу уй 1990 йилда фойдаланишга топширилиши керак эди. Аммо унинг қурилиши ҳали бошланмаган.

— Тошкент шаҳар ижроия комитетининг қарори билан ҳақиқатан ҳам бу янги қуриладиган 126 квартирали уй уйлари бузилганларга берилиши керак эди. Берилган кафолат хатлари ўз кучида қолади. Аммо 1991 ва 1992 йилларда ушбу уйни фойдаланишга топшириш кўзда тутилмаган.

К. Зиёев (Октябрь райони Яланқор 12) берган саволи бўйича у уй-жой шароитларини яхшилаш учун умумий навбатга қўйилган.

П. Гелбас саволига келганда, Чилонзор—17 даги 61-квартира эгаси хорижга кетганлиги сабабли бўшаган ва у Туркистон ҳарбий округи ихтиёрига берилган. Куйбишев район ҳокимлиги бу квартирани эгаллаш учун ҳарбий хизматчи Мельниченкога ордер берган.

П. Гаипова ҳам уй-жой шароитларини яхшилаш бўйича 1797-умумий навбатга қўйилган. У кўп болали она эканлиги тўғрисида ҳужжат тақдим этган ҳолатда имтиёзли навбатга қўйилади.

И. Н. Фомин белгиланган меъёрга мувофиқ уй-жой билан таъминланган. Унга икки хонали кавартира ажратиш учун асос йўқ. Шуни эслатиб ўтиш керакки, уй-жой қонунчилигига мувофиқ оиласининг ҳар бир аъзоси ҳисобига 8 квадрат метрдан кам майдонга эга бўлган Улуғ Ватан уруши ногиронлари уй-жой шароитларини яхшилаш рўйхатига қўйилади.

Б. Ш. Абдуллаев истиқомат қилаётган боши берк кўчадаги иморатларни бузиш ушбу жойда янги мавзе қурилиши лойиҳаси тайёрланаётганлиги муносабати билан тўхтатиб қўйилган. Бу масала лойиҳа тасдиқлангач ва квартиралар ажратилгач ҳал бўлади.

1-Бехтерев кўчасидаги нураган шахсий иморатларни бузиш 1992—1995 йиллар қурилиш режасида кўзда тутилмаган. Ўзбекистон Республикаси уй-жой кодексининг 135-моддасига мувофиқ шахсий уй эгалари жорий ва капитал таъмирлаш ишларини ўз ҳисобларига бажаришлари, уй атрофидаги ҳудудни озода сақлашлари кўрсатилган. Оила аъзоси ҳисобида 7 квадрат метрдан кам уй-жойга эга бўлган фуқароларга Ленин район ҳокимлигида навбатга туриш тавсия этилди.

А. Юнусов («Қизил Шарқ» мавзеси, 22-уй, 12-хона) саволига жавобан шуни маълум қиламан: Тошкент шаҳар ижроия комитетининг 1991 йил 9 августдаги қарорига биноан шахсий иморат қуриш учун ер майдонлари уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож, оиласида олти ва ундан ортиқ жон бўлган фуқароларга ажратилади. Бунда ер майдони ажратилган ҳолда фуқаро яшаб турган квартирасини икки йил ичида давлатга топшириши лозим.

• Истеъмол буюмлари манзурми?

РЕЖАНИ БЕЛГИЛАЙДИ

БОЗОР иқтисодиёти туфайли йилнинг бошидан эркин нархларга ўтилиши муносабати билан пахта териш машиналарининг баҳоси ҳам кескин кўтарилиб кетди. Бу эса машиналарнинг сотилмасдан қолишига олиб келди. Натижада Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводи ўзининг асосий маҳсулоти бўлган бу техникани ишлаб чиқариш режасини камайтиришга мажбур бўлди. Корхона маъмурияти юзага келган вазиятни оқилона ҳал этиш, ходимларни сақлаб қолиш, умуман иқтисодиётни соғломлаштириш учун бир қанча тадбирларни кўриб чиқди. Энг маъқул йўл машина ўрнига эҳтиёт қисмлар, халқ истеъмоли буюмлари ва аҳоли буюртмалари бўйича турли буюмлар чиқаришга киришиш эканлиги аниқланди. Чунки бу маҳсулотларга талаб камаймаяпти.

Масалан, 6-цех машина бункерлари ва ҳаво сўргичлари (вентилятор) чиқарарди. Асосий режа камайиб кетгани боис бу жамоа ҳам аҳоли буюртмалари бўйича турли буюмлар ишлаб чиқаришга киришди. Натижалар ёмон эмас. Йилнинг биринчи чорагида 330 минг сўмлик халқ эҳтиёжи моллари тайёрланди. Эндиликда кўпгина ташкилот ва шахслардан буюртмалар тушиб турибди. Шуниси қувончлики, завод ишчиларига маълум имтиёзлар берилган бўлиб, улар ўз буюртмаларининг эллик фоиз ҳақини тўлайди, холос.

Асосий ишлаб чиқаришдан бўшаган бошқа цехлар ҳам турли буюмлар тайёрлашга киришмоқда. Болалар машиналари, қишлоқ хўжалиги учун плуг, борона, мебель фурнитуралари, тўсинлар, гаражлар, енгил автомобилларнинг эҳтиёт қисмлари, насослар, болалар стуллари шулар жумласидандир. Терим машиналарининг эҳтиёт қисмлари ва аппаратлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган цехлар эса аввалгидек ўз ишини давом эттирмоқда. Бу цехларда тўқсон фоиз ишчи кучи шунга жалб қилинган. Деҳқонларга эса кўпроқ эҳтиёт қисмлар зарур.

Завод маъмурияти янгича ишлашга ходимларни қизиқтириш, ишчанликни ошириш учун айрим имтиёзлар яратиш ҳақида бош қотирмоқда. Айтайлик, ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг ўн фоиз ҳақини ишчиларга тўлаш, режадан оширилган маҳсулот ҳақини жамоада қолдириш, янги буюм ишлаб чиқаришни йўлга қўйган ходимни моддий рағбатлантириш ва ҳоказо.

Ҳозирда цехлар фақат буюртмалар бўйича иш олиб бормоқда. Бозори чаққон маҳсулотларни билиш, кўпроқ ишлаб чиқаришга имконият бўлмаяпти. Яқин орада очилиши мўлжалланаётган савдо-тижорат маркази бу каби муаммоларни ҳал этади ва жамоаларга яқиндан ёрдам беради деган умиддамиз. Бу савдо тармоғида ҳар бир цех ўз маҳсулотини реклама қилиши, сотиши мумкин. Корхонада тайёр бўлган қопқоқ ёпадиган, уй хўжалигида турли ишларга мослаштирилган хашак қирқадиган, ёғоч ва тешув дастгоҳлари дўконнинг биринчи маҳсулотлари бўлса ажаб эмас.

Бахтиёр БУКАЕВ.

Сиҳат-саломатлик

РЕСПУБЛИКАМИЗ ҳукумати ҳозирги иқтисодий танглик шароитидаги қийинчиликларга қарамай барча касб эгалари, шу жумладан ўқитувчилар ва талабаларнинг ҳам моддий аҳволини яхшилаб, уларнинг саломатлигини тиклаш борасида талайгина хайрли ишларни амалга оширмоқда.

Бугунги кунда Беруний номидаги Тошкент давлат техника дорилфунуни қошида ташкил этилган санаторий-профилакторийда 120 нафардан зиёд қишлоқ муаллими ва ушбу олийгоҳнинг 140 нафарга яқин талабаси даволанмоқда. Улар бу ерда инсон саломатлиги йўлида бор билими ва тажрибасини аямайдиган меҳрибон ва қўли енгил шифокорларнинг хизматидан беҳад мамнун бўлмоқдалар. Гапимизни тасдиқлаш учун мазкур санаторийда ҳам дам олиб, ҳам саломатлигини тиклаётган бир неча муаллимнинг мулоҳазасини ҳукмингизга ҳавола этишни лозим топдик.

ХОДИМЛАРИ ДИЛКАШ

— Илгари юрагим тез-тез хуруж қилиб турарди,—деди самарқандлик кекса муаллим Танақул Норов. — Бу ерда бир қанча муолажа олганимдан сўнг ўзимни анча енгил ҳис қиляпман. Ишқилиб, шифокорларнинг қўллари дард кўрмасин!

— Ходимлари жуда дилкаш экан, — деди андижонлик муаллим Аҳмаджон Баратов. — Ўзимизда шундай ажойиб шифохона борлигини билмас эканман. Айниқса ички касалликлар бўлими шифокори Бобохон Аҳмедов ва электр нури билан даволовчи шифокор Зарифа Ёқубхўжаеваларнинг фидокорликлари ва беморларга нисбатан самимийликларини алоҳида таъкидлаб ўтишни истар эдим. Уларнинг ширин сўзли ва ўз касбларининг билимдонлари бўлганликлари учун ҳам мени кўп йиллардан бери қийнаб келаётган дарддан халос бўлдим.

— Ҳамкасбимизнинг фикрларига тўла қўшиламан, — деди суҳбатимизга аралашиб навоийлик муаллим Ўрол Нурмуҳамедов. — Бу ерда барча муолажаларни олгандан сўнг кечқурунлари мевали дарахтларнинг соясида ё бўлмаса чойхонада ўтириб, даволанаётганлар билан қизғин баҳс қурамиз. Истасак шахмат-шашка ўйнаб, «ойнаижаҳон» кўрсатувларини томоша қиламиз. Насиба Тожибоева, Марям Худойбердиева ва Маҳфуза Саидова сингари моҳир пазандалар тайёрлаётган мазали таомлар ҳам ҳаммага манзур бўлмоқда. Умуман санаторийга ташриф буюрганларнинг яхши даволаниб, мазмунли ҳордиқ чиқаришлари учун барча шарт-шароитлар яратилган.

Бош шифокор Ботир Тошпўлатов мана бир неча йилдирки санаторийнинг аҳил ва меҳнатсевар жамоасига раҳбарлик қилиб келмоқда.

— Асосий вазифамиз санаторийимизга турли илм масканлари ва техника дорилфунунидан йўлланмалар билан келган ўқитувчилар ва талабаларнинг саломатлигини тиклашдан иборатдир, — деди Ботир ака. — Зеро, шифокор учун инсон саломатлигини сақлашдан бошқа муҳимроқ ва масъулиятлироқ вазифа йўқ. Шу боисдан кундалик эрталабки йиғилишларимизда барча шифокорлар, тиббиёт ҳамширалари ва ходимларимизга беморларга эътиборли ва хушмуомалали бўлишни қайта-қайта уқтираман. Шу кунгача беморлардан шикоятлар тушганини билмайман. Айни пайтда санаторий ҳудудини кенгайтириб, янги даволаш корпуслари қуриш ҳамда уларни замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан таъминлаш масаласини кўриб чиқяпмиз.

Исмоил ЗОИРОВ.

* *Халқ табобати*

ХОТИРА ЧАРЧАСА

Луқмони ҳаким айтади:
«Табобатимдан баҳра олмасангиз,
Кибру ҳавога берилсангиз
Сиҳатликдин бехабар қолсангиз
Рангингиз заҳил бўлганда эсларсиз».

Табобат ва фан баҳси: гемоглобиндан укол қилиб гўдакларга озор бериш ўрнига тим қора қўчқорнинг чап думбасининг парчасини милдиратиб қайнатиб, пишириб нон жийда қўшиб сўрдирилса уколнинг ҳожати қолмайди. (Саҳий қуёшнинг 7 хил: бинафша, заррин, ультра нурларининг шифобахш ҳароратини қора тери ўзига сингдирган бўларкан).

Гўдакнинг ич кетиши сурункасига тўхтамаса думалоқ чилон жийдадан 7 донасини милдиратиб қайнатиб еб-ичилса ич кетиши таққа тўхтайди.

Хотира чарчаса, ғалвирак бодом, седана, қора мағизли ёнғоқни талқон қилиб етти кун наҳорда 1 қошиқдан истеъмол қилинса хотира ўрнига келади.

Анвархон АҲМАД ҚОРИ ўғли,
жумҳурият халқ маорифи аълочиси, ҳунар муаллими.

ОВҚАТЛАНИШ ТАРТИБИ БУЗИЛГАНДА

МАМЛАКАТИМИЗ гастроэнтерологларининг диққат марказини овқат ҳазм қилиш аъзолари касалликлари ичида энг кўп тарқалган ва ижтимоий аҳамиятга эга бўлган меъда ва ўн икки бармоқли ичакнинг яра касаллиги жалб қилиб келмоқда. Ҳозирда меъда ва ўн икки бармоқли ичакда яранинг пайдо бўлиши ва ривожланиши учун шароит яратувчи бир қанча сабаблар аниқланди. Меъда яраси анча кам, яъни барча касалликлар умумий сонининг тахминан 20 фоизини ташкил қилади.

Яра пайдо бўлишининг бош сабабларидан бири шундаки, меъда ишлаб чиқарадиган шира меъда ва ўн икки бармоқли ичакнинг шиллиқ қаватига нисбатан салбий таъсир қила бошлайди, натижада шиллиқ қаватнинг ҳимоя фаолияти камайиб кетади. Шунингдек бу хасталикнинг келиб чиқиши учун яна бир қанча омиллар сабабчидир, жумладан гастрин (бу гармон меъданинг шиллиқ қаватида ишлаб чиқарилади ва қонга ўтиб меъда безлари фаолиятини ҳамда ошқозон шираси ажралишини кучайтиради) фаоллигининг ва барча тўқималарда, ҳатто меъданинг шиллиқ қаватида ҳам мавжуд бўлган оқсил табиатли модда — гистамин фаоллигининг кучайиши ва ҳоказо.

Меъдадаги овқат тез ҳаракатланиб ичакка ўтганда ажралиб чиққан хлорид кислота овқатнинг баъзи бир таркибий қисмлари билан мослаша олмайди, бу эса шиллиқ қаватининг девори гармоннинг кам ишлаб чиқарилиши натижасида ҳам емирилиши мумкин.

Меъда фаолиятининг салбий ўзгаришига асосан овқатланиш тартибининг бузилиши хизмат қилади, жумладан қуруқ ва енгил-елпи овқатланиш, ўз вақтида овқатланмаслик ва ҳоказо. Овқатланиш тартиби бузилганда овқат белгиланган вақтда меъдага тушмайди, меъда шираси эса ажралиб чиқаверади. Унинг таркибидаги хлорид кислота меъда ва ўн икки бармоқли ичакнинг шиллиқ қаватини емиради. Чекиш ва спиртли ичимликлар ичиш бу жараённи янада тезлаштиради. Чунки никотин ҳамда спиртли ичимликлар меъдадаги қон томирларини торайтиради, шунингдек меъданинг шиллиқ қаватига салбий таъсир қилади, жумладан шира ажралишини тўхтатиб шиллиқ қаватнинг ҳимоя деворини бузади.

Ошқозон яраси касаллигининг келиб чиқишида ирсиятнинг ҳам таъсирини айтиб ўтиш лозим. Худди шунингдек асаб толиқиши, кучли ҳис-ҳаяжон ҳам яра ҳосил бўлишини таъминловчи омил ҳисобланади.

Касалликка ташхис қўйиш учун бир қанча текшириш усуллари қўлланилади. Булар секретор (меъда ширасини текшириш), овқатнинг меъда бўйлаб ҳаракатланиши, қон кўрсаткичларини, фермент ишлаб чиқариш фаолиятларини текшириш усулларидир. Бунда эндоскопик ва рентгенологик текшириш усуллари асосий вазифани бажаради.

Меъда ва ўн икки бармоқли ичак яраси касаллигига чалинган кўпгина беморлар дори-дармонлар билан тузалиб кетишади. Лекин касаллик тез-тез қўзғалиб турадиган бўлса уни фақатгина операция йўли билан даволаш лозим.

Дори-дармонлар билан даволаш икки йилдан ошмаслиги керак. Ҳозирги пайтда тиббиётда 300 дан ортиқ дори моддалари борлиги аниқланган. Шундай бўлса ҳам шифо топиш учун биринчи навбатда парҳезтерапия қилиниши даркор.

Дори-дармонлар ўз таъсири бўйича уч гуруҳга бўлинади: тарангликни бўшаштирувчи, кислотани нормаллаштирувчи ва тўқималар битишини тезлаштирувчи моддалар—репарантлар.

Юқоридаги маълумотлардан маълум бўлдики, касалларнинг маълум фоизини хасталикнинг баъзи асоратлари туфайли операция қилиш зарурати туғилади. Тошкент шаҳар Собир Раҳимов районидаги 9-шифохонада клиник жарроҳлик маркази ташкил қилинган бўлиб, бу ерда юксак малакали тиббиёт ходимларидан профессор Д. Мақсумов, доцент Х. Расулев ва бошқалар хасталикдан сақланиш хусусида касалларга маслаҳат беришади. Шифохонада эндоскопик хона бўлиб, бу ерда фақатгина ташхис қўйилмасдан, балки яраланган аъзога тўғридан-тўғри дори моддаларини етказиш ва эндоскоп қурилмаси ёрдамида яра тўқимасини текшириш ҳам мумкин.

Саид АЪЗАМХЎЖАЕВ,
тиббиёт фанлари доктори, профессор.

ҲУРМАТГА САЗОВОР

СОҒЛИҚ — олтиндан ҳам қиммат, деган ота-боболаримизнинг нақлига 15-шаҳар клиник касалхонасининг қўли енгил шифокорлари кўпдан амал қилиб келишади. Айниқса, пешоб йўллари касалликлари бўлимининг Темиржон Умаров етакчилигидаги саломатлик посбонлари юзлаб, минглаб беморларнинг оғир дардига шифо бағишламоқдалар.

Темиржон ака кўп йиллардан бери шифокор деган шарафли номни оқлаб, эл орасида ҳурмат қозониб келяпти. Тиббиёт сирларини эгаллашнинг бош мезони— беморлар қалбига тўғри йўл топа билиш, дардига малҳам бўлиш, Гиппократ қасамига содиқ қолишдир. Бу ноёб хислатларнинг барчаси соғлиқ посбонларида мужассамдир. Тажрибали тиббиёт фанлари номзоди Давид Рубинов эса ўз касбини чуқур эгаллаган етук мутахассисдир. У чорак асрдан бери инсон саломатлиги йўлида фидойи бўлиб келяпти. Унинг енгил қўли остида дарддан фориғ бўлган кишилар ҳаётда яна ўз ўринларини топишяпти.

— Буйрагим бураб-бураб оғриганда касалхонанинг шу бўлимига ётқизишди, — дейди Улуғ Ватан уруши фахрийси Абдумутал Салимов. — Буйракда тош борлиги белгилари замонавий тиббиёт аппаратларида аниқлангач, жарроҳлик усулидан фойдаланмасликни мақсад қилиб қўйилди. Давид Месровичнинг муолажалари оғриқ зарбини кучсизлантирди.

Касалхона бўлимида бир вақтнинг ўзида 265 та бемор даволанади. Шифокорнинг масъулиятли бурчи беморнинг тузалишига ишонч ҳосил қилишидир. Бу борада ҳамшираларнинг ширинсуханлиги, меҳрибон ва жонкуярлиги ҳар қандай кучли доридан ҳам зўр руҳий таъсир кўрсатмоқда. Ҳолида Холматова, Насиба Мақсумова, Надежда Ғафуровалар 15 йилдан зиёд умрларини инсонлар саломатлигини тиклаш йўлига бағишлаб келмоқдалар. Турли миллат вакилларидан таркиб топган шифохона бўлими жамоасининг мақсади ягона: беморлар соғлиғини қайта тиклаш, тиббиёт сирларини пухта эгаллаш ва ижодий изланишдир.

Фаттоҳ АБДУРАҲИМОВ.

СУРАТЛАРДА: бўлим мудири Темиржон Умаров (юқоридаги суратда чапда) ва Акром Фаттоҳовлар рентген кўрсатмалари билан танишмоқдалар. Ҳамширалар Холида Холматова ва Надежда Ғафуровалар беморларнинг аъзои баданига дорини томчилатиб юборишга ҳозирлик кўришмоқда.

Умидбек Иброҳимов суратлари.

ЧЕКМАНГ—ТАМАКИ КОНИ ЗАРАР

Тамаки дудида 73 фоиз азот, 10 фоиз кислород, 9,5 фоиз углерод оксиди, аммиак, никотин, қитиқловчи ва рак қўзғатувчи моддалар бор.

Хорижда ўпка ракининг келиб чиқишида чекишнинг асосий ўринлардан бирини эгаллашини барча эътироф этади.

Тамаки тутунида канцероген деб аталадиган, яъни рак ўсмаси пайдо бўлишига имкон берадиган моддаларнинг кўп миқдорда бўлиши аниқланган. Чекишнинг ўпка раки билан касалланишига алоқадорлиги масаласини аниқлаш юзасидан жуда кўп текширишлар ўтказилди. Текширишлардан шу нарса маълум бўлдики, кам чекадиган одамларда ўпка раки билан касалланиш эҳтимоли чекмайдиганларга қараганда тўрт маротаба, чекадиганларда эса 16 марта кўп экан. Шундай қилиб, чекишнинг ўпка раки пайдо бўлишига шубҳасиз алоқаси бор.

Усмон СОИПОВ,
шаҳар саломатлик марказининг ходими.

НАФАС ЙЎЛИДАГИ ЧАНГ

СОҒЛОМ одам бир соатда ўрта ҳисобда 320—350 литр ҳавони ўпка орқали ўтказиб, ундаги кислороднинг маълум миқдорини қон билан бириктириш ҳисобига танада ушлаб қолади. Киши нафас олаётганда ўзи яшаб турган муҳит ҳавосининг тоза ва кислородга бой бўлиши катта аҳамиятга эга. Аммо нафас олганда ўпкага ҳаво билан унинг таркибидаги чанглар ҳам кириши мумкин.

Кишининг яшаш ва ишлаш жойларидаги шароитга қараб танага кираётган чанг зарраларининг миқдори ҳам ҳар хил бўлади. Чанг заррачаларининг нафас йўлларида қолиши ёки қолмаслиги уларнинг катта-кичиклиги ва хилига боғлиқдир. Агар чанг заррачасининг катталиги 50—100 микрондан кўп бўлса, улар юқори нафас йўллари (бурун, кекирдак ва бронхлар)да ушланиб қолади. 25—50 микронгача катталикдаги чанг заррачалари эса нафас йўлларининг охирги қисми ҳисобланган ўпка альвеоларига — асосий ҳаво алмашинадиган жойгача етиб боради.

Нафас йўлларининг юқори қисмида ушланиб қолган катта чанг заррачалари, шиллиқ қабат ҳужайралари ишлаб чиқадиган шиллиқ модда билан ўраб олинади ва балғам шаклида ташқарига чиқариб юборилади. Бу ҳодисага, яъни турли заррача ва микроорганизмларни ташқарига чиқариб юборишда нафас йўлларидаги шиллиқ пардаларнинг, шунингдек, ҳужайраларнинг махсус киприкчалар билан таъминланганлиги ва уларнинг доимий ташқарига қаратилган ҳаракати сабаб бўлади. Натижада юқори нафас йўллари чанглардан тозаланади. Бу ҳодиса тананн табиатга мослаштиришдан иборат бўлиб, доимо такрорланаверади. Лекин нафас йўлларига кираётган чангнинг миқдори кўп бўлганда, уларни танадан чиқаринига улгуриб бўлмайди ва чанг зарраларининг узлуксиз таъсири юқори нафас йўлларининг сурункали яллиғланишини келтириб чиқаради. Бунда беморнинг иш қобилияти камайиб, тез-тез йўталиб туради, тинчлиги бузилади. Агар ўз вақтида шифокорга мурожаат қилинса ёки ҳавоси тоза жойда ҳаёт кечирилса касаллик тузалиб кетиши мумкин.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш лозимки, нафас аъзоларидаги салбий ўзгаришлар тамаки чекувчилар, иш жойида ва уйда ҳавонинг тоза бўлишига риоя қилмайдиган кишиларда кўп учрайди. Бу ўзгаришлар одамнинг нормал нафас олишини издан чиқаради, танада газ алмашинуви бузилганлиги сабабли, яъни керакли миқдордаги кислороднинг қонга ўтмаслиги натижасида нафас аъзоларининг иши зўраяди. Бу ҳодиса кишининг тез-тез нафас олишига ва ҳарсиллашига олиб келади. Худди шунингдек, бундай ўзгаришлар, кўп миқдордаги майда қон томирларининг бутунлай беркилиб қолишига ва ўпкада қон айланишининг бузилишига сабабчи бўлади. Оқибатда юракнинг иши ҳам издан чиқа бошлайди.

Инсон умрининг узоқ бўлишини таъминлайдиган омиллардан бири тоза ҳаво ҳисобланади. Шунинг учун ҳам бир аср ва ундан ортиқ умр кўрганларнинг аксарияти тоғли жойларда яшаган ва доимо тоза ҳаводан нафас олган одамлардир. Ҳозирги вақтда собиқ Иттифоқимизда 300 мингга яқин одамлар 90 ёшдан ошган, шу жумладан 20 мингга яқин 100 йил ва ундан ортиқ умр кўрган инсонлар бўлиб, уларнинг аксарияти Кавказ вилоятлари, Сибирь ҳудудининг аҳолиси ташкил этади. Ана шу кексаларнинг катта қисми деҳқончилик билан шуғулланувчилардир.

Афсуски, шаҳримиз ҳавосини тоза деб бўлмайди. Бунга сабаб кундан-кунга кўпайиб бораётган транспорт воситаларидан чиқаётган тутунлар, кўчалар, хиёбонларнинг ўз вақтида тозаланмаслиги, қурилиш майдонларидан чиқаётган тупроқ ва чиқиндиларни белгиланган тартибга риоя қилиб ташимаслик, баъзи завод ва фабрикалардан чиқаётган зарарли газ ҳамда кулларнинг шаҳар устига сочилишидир. Ваҳоланки, ана шу ҳаводан корхона ишчилари ҳам нафас олишади, яъни улар ўзгаларга нисбатан янада кўпроқ заҳарланишади. Шундай экан, корхона раҳбарлари ишчиларнинг саломатлиги хусусида жиддий ўйлаб кўрмоқлари лозим.

Раҳмат АЪЗАМОВ,
Ўзбекистон Республикаси фтизатрия ва пульмонология илмгоҳининг илмий ишлар бўйича раҳбар ўринбосари, тиббиёт фанлари номзоди.

ТОР ПОЙАБЗАЛ АСОРАТИ

ОЁҚ панжаси тери замбуруғларининг ривожланиши учун қулай бўлган жой ҳисобланади. Касаллик ривожланишига оёқнинг терлаши, пойабзалнинг торлиги, ҳаво ўтказмаслиги, ёки намлиги ва бошқа сабаб бўлади. Оёқ панжа териси доимо нам бўлганда юмшайди, шишиб, яъни бўртиб қолади ва замбуруғлар пайдо бўлишига имкон беради.

Замбуруғлар соғлом терида ҳам узоқ сақланиши мумкин. Оёқ панжаси замбуруғли касалликларининг ўзига хос хусусияти йилнинг иссиқ фаслида вақти-вақти билан зўрайиб, қўзғаб туришидир, қишда эса гўё у тузалиб кетгандек бўлади. Бироқ касаллик ўз-ўзидан яхши бўлиб кетмайди ва йилдан-йилга тобора ривожланиб бораверади. Бир марта шу хасталикка чалинган одам ўз вақтида даволанмаса, у замбуруғ инфекцияларини теварак-атрофдаги соғлом кишиларга тарқатувчи доимий манба бўлиб қолади.

Аксари ҳолларда касаллик оёқ панжаси бармоқларининг оралиғидан бошланиб, унинг ён томонлари, шунингдек оёқ панжасининг гумбази соҳасидаги терининг пўст ташлаши билан бошланади. Терининг зарарланган жойида оқиш тангачалар пайдо бўлиб, бемор одатда буларга умуман эътибор бермайди. Аммо маълум вақтдан сўнг касаллик навбатдаги босқич — бичилиш даврига ўтади. Бу босқич оёқ кафтига бир-бирига ёпишган пуфакчалар тошиши билан кўзга ташланади. Пуфакчалар беморни оғриқ билан безовта қилади. Уларнинг бир қисми қурийди, бир қисми ёрилади ва ўрнида ярачалар ҳосил бўлади. Ярачалар маълум вақтдан кейин қуриб, пўстлоқ билан қопланган пушти доғлар пайдо қилади. Улар вақти-вақти билан қаттиқ қичишади. Бемор ўз вақтида даволанмаса, касаллик сурункали тус олиб, оёқ таги териси қалинлаша боради, бармоқлар ораси тез-тез бичилиб, намлашиб қолади.

Оёқ панжаси замбуруғли касалликларнинг олдини олиш учун ҳар бир одам пойабзални тўғри танлаши, оёқни доимо озода тутиши, терлашга йўл қўймаслиги, хонада ва кўчада бошқа-бошқа пойабзал кийиши, ҳаммомда резина шиппакда бўлиши лозим. Касаллик белгилари пайдо бўлган беморлар дарҳол тери-таносил касалликлари диспансерига мурожаат қилишлари зарур.

Дилором САЛОҲОВА,
шифокор.

* *Ўзбек адиблари—«Оқшом» учун*
Рауф ТОЛИБ

ЭНГ ОҒИР КУН

Қиссадан парча

Биз ўтган турғунлик йилларида жуда кўп тузатиб бўлмас нуқсон ва хатоларга йўл қўйдик. Шулардан бири болалар тарбиясига бефарқ қараганимиз бўлди.

Биз катталар фақат ўзимизни ўйладик. Болаларни ўйлаганда дарёларни қуритармидик, табиатни бузармидик! Дабдабали меҳмонхонаю шийпонлар ўрнига мактаб ва болалар масканлари қурмасмидик! Биз эса «Болажон, сен қандай бахтиёрсан, келажагинг порлоқ», деб ёлғон гапиришдан тилимизни тиймадик.

Кўчаларда ҳаётдан умидини узган, бемақсад, аламзада, ғарибона бош эгиб юрган болалар қанча! Улар ўз уйларидан безган, кундалик жанжал-тўполонлардан зада бўлган, калтаклардан дийдаси қотган. Улар катталарнинг илиқ меҳрига, ширин гап-сўзларига зор.

Бизнинг замонамизда ичкиликка муккасидан кетган оталар ўз оталигини, оналар ўз оналигини унутган...

Биз болаларимиз ҳақида, уларнинг эртанги куни ҳақида бош қотираяпмизми ёки фикримизни ўткинчи орзу-ҳаваслар, дабдабали тўйлар, маишат ва молу дунёга ўчлик ҳирси эгаллаганми!

Асарда ана шу муаммолар ўртага қўйилади. Асар қаҳрамони Дилмуроднинг кечинмалари, изтироблари, аянчли тақдири орқали болаликнинг оғир фожиаси акс эттирилади.

Севикли «Оқшом» рўзномаси учун тақдим этаётган ушбу асаримдан парча гарчи болаларга атаб ёзилган бўлсада, уни катталар ҳам ўқиб чиқишини истар эдим.

МУАЛЛИФ.

ДИЛМУРОД тонгда чўчиб уйғониб кетди. Қулоғига бақириқ-чақириқ овозлари эшитилди. У тушумми, ўнгимми, деб бир дам гангиб, нима гаплигига тушунолмай турди. Уйқули кўзлари билан атрофга аланглаб қаради. Овоз қўшни хонадан келарди.

— Жонимдан тўйдим, — деди Дилмуроднинг ойиси Саври опа уввос солиб. — Бу уй ўлгурда яшашга ортиқ тоқатим қолмади.

— Шундайми? — Бу дадаси Карим аканинг овози эди.— Яхшироқ ўйлаб кўрсанг бўларди.

— Ўйлаб-ўйлаб бўлдим. Сиз эса ичкилик савилдан бошқани ўйламайсиз. Бутун тирикчилик ўзимнинг бўйнимда, сиздан пул сўрамасам, ош-нон сўрамасам... Сизга тегиб, нима роҳат кўрдим? Қуруқ савлатингизни бошимга ураманми?

— Тилингга жуда эрк бераяпсанми, хотин — деди Карим ака заҳарханда босиқлик билан.

Аммо Саври опа ҳали-бери тафтидан тушадиганга ўхшамасди.

— Э, осмон қўлингизда бўлса, ташлаб юбора қолинг. Беш йил йўлингизга кўз тикиб ўтирганим етар.

Саври опанинг пиқ-пиқ йиғлаган овози эшитилди. — Шўрим қурсин, пешонамга уддабурон, қирчиллама эр битмаган экан. Кетаман, тоқай еганим заҳар, кийганим кафан бўлиб ўтираман. Уй шунақа бўладиган бўлса ордона қолсин, кетаман...

— Гапларинг кўнглимга зиғир ёғдай теккан. — Карим аканинг зардаси қайнаб ўшқирди. — Йўқол!!

Хонада нимадир тарақлаб, нимадир чил-чил синди.

Саври опа оламни бошига кўтариб бақирди:

— Кетаман, сиз ҳайдамасангиз ҳам кетаман. Ана, ўзингиз хон, кўланкангиз майдон бўлиб ўтираверинг.

— Ўғлинг-чи? — деди Карим ака. — Уни ҳам ўзинг билан олиб кет! Қўшмозор бўлларинг!

— А? Нима? — Ойиси бу сўзларни шундай ажабланиш, ўкинч билан айтдики... — У менинг сўзимга кирадиган, чизган чизиғимдан юрадиган боламиӣ Нуқул ўзича хаёл суради. Эс-пеcи кампроқми? Билмадим.. Кечалари ўтирволиб ўзича алланимабалолар деб валдирайди. Ақли кирарли, чиқарли... Бир гап айтсам, кўзимга тик қарайди, яшшамагур, Ҳалитдан тўрсаяди. Мен уни қандай эплайман? Сиз эркаксиз, қайириб оласиз.

Дилмурод ойисининг чимирилган қошларини, совуқ, чақчайган кўзларини тасаввур этиб юраги орқага тортиб кетди.

— Йўқ! — Карим аканинг кескин овози эшитилди. — Менга бола керак эмас!

— Менга ҳам керакмас!

— Бола онага тегишли, наҳотки, шуни ҳам билмасанг.

Саври опа энди йиғламас, овози қўнғироқдай жарангларди.

— Ҳо, бола деб гулдай ёшлигимни хазон қилайми? Ҳозир айни ўйнаб-куладиган пайтим... Бола оёғимга тушов бўлсинми, бир кунини кўрар, очдан ўлмас...

— Қаёққа борса бораверсин, — деди Карим ака. — Бола менга керакмас!

— Менга ҳам керакмас!

Дилмурод бошидан қаттиқ зарба еган одамдай гангиб, кўзларига олам қоронғу бўлиб, аъзойи-бадани титраб кетди. Юзини кафтлари орасига яшириб, йиғлаб юборишдан ўзини зўрға тутиб турарди. У бу можароларни эшитишга энди ортиқ тоқат қилолмас эди.

У ўзини ўринга ташлади. Шартта кўрпага ўралиб, эшитмай ҳам, қўймай ҳам деб қулоқларини беркитиб олди. Бирпас чидаб ётди, бирдан нафаси қайтиб, кўрпани улоқтириб ташлади.

Ойиси ҳамон нималардир деб қарғар, дадаси оғзига келган гапларни қайтармай сўкар, икковлон қир-пичоқ эди.

«Мен ҳеч кимга керакмасман».

У ойисининг гапларини ўзига қаттиқ олиб, жони-жаҳони ўртанар, бошига тоғ қулагандай эди. У шу пайтгача ўзини ҳеч бунчалик ғариб ва нотавон ҳис этмаганди. Унинг иззат-нафси, болалик ғурури поймол бўлган, кўнгли чил-чил синган эди.

«Мен ҳеч кимга керакмасман..»

Бу гап Дилмуроднинг бутун борлиғини остун-устун қилиб юборган, қулоқларига ойиси-дадасининг сўзлари кирмас, вужуди ўт бўлиб ёнар, боши айланар, кўзи ўнгида ер-у осмон чирпирак бўлмоқда эди. Олам тўс-тўполон ичра қолган, бўрон борган сари кучаяр, даҳшат солиб ўкирар, томларни кўчирар, дов-дарахтларни илдиз-пилдизи билан учирар, Дилмуроднинг боши гир-гир айланар, ерга юзтубан йиқилар, яна турарди. Бу ҳол фақат ўз вужудида рўй бераётганини у англамас эди. Ойисининг таъна-дашномлари миясида даҳшатли момақалдироқ янглиғ гумбурлар, бутун вужудини ларзага солар, титрар, инграр, оламни ёритиб чақмоқлар чақар, унинг олов тиғлари келиб кўксига қадаларди. У нима ҳодисалар бўлаётганига ҳеч тушуна олмас, хансирар, энтикиб-энтикиб нафас олар, алам билан лабларини тишлар, томирида қонлар тошқин дарё бўлиб кўпирар, тошарди. Охир-оқибатда юраги тўлиб, кўз ёшлари баҳор ёмғиридай шаррос қуйилди.

У шу аҳволда анча пайтгача ўринда тўлғаниб ётди.

Уйдаги бу можаролар биринчиси эмас. Дилмурод эсини танибдики, шу аҳвол. Худонинг берган куни ойиси билан дадаси қилдан қийиқ ахтариб жанжаллашгани-жанжаллашган. Ҳар иккиси ҳам баб-баробар олишишади. Ойиси аёлман, деб ор-номус қилмайди, бир гапдан қола қолмайди. Ёки дадаси каттаманку, деб ўзини тутишни билмайди, жазавага тушиб бақиради. Ахир қўни-қўшнилар нима дейди! Дадаси шохида юрса, ойиси баргида юради. Ойиси гаҳ деса, дадаси қўлига қўниб турса...

Сиз Саври опани билмайсиз... Саври опа ҳеч кимга сўзини бермайди, бировни бир тийинга олмайди. Дилмуроднинг бошига ҳам ит кунини солган. «Менга бола керак эмас», деб неча марта айтган. «Дилмурод мени боқмасин, бошимга ҳам мармартош қўймай қўяқолсин», деган. «Пулим, бойликларим бор, сира хор бўлмайман», деган.

Ҳа, Саври опанинг кўнглида бойлик, молу дунёга бўлган ҳирс ҳамма нарсадан, бола меҳридан ҳам устун. Онаси ўз оналигини унутган.

Саври опа ўттизлардан ошган бўлса ҳам ўзини олдирмаган, ёшлик жозибасини йўқотмаган, икки юзи анордай, кўҳликкина жувон...

Саври опа ёз бўйи Эскижўва бозоридаги ошхона ёнида пиво сотади. Дилмурод ўз кўзи билан кўрган, ойисининг ёнидан кўзлари шишган, қовоқлари тушган маст-аласт одамлар аримайди. Уларнинг гапини эшитманг, оғизларидан боди кириб, шоди чиқади. Ойиси пиво бочкасини «соғин сигирим» деб ном қўйиб олган. «Соғин сигирим омон бўлсин, ўлсам ҳам ундан айрилмайман», дейди. Дилмурод ойисининг маст-аластлар орасида пиво сотишини кўриб уялади, номус қилади. Эҳтимол, дадаси ҳам ёқтирмас, шунга ҳар куни жанжал бошлармикин-а? Ҳа, шундай... Ойиси ҳам дадасининг гапига «хўп» деб бошқа ишга ўта қолсаю олам гулистон.

(Давоми 4-бетда).

ЭНГ ОҒИР КУН

(Қиссадан парча)

(Давоми. Бошланиши 3-бетда).

Э-ҳе, Саври опа даста-даста пул топади. Аммо уйларида қут-барака деган нарса йўқ. «Бир кун жанжал чиққан уйдан қирқ кун барака кетади», дейди бувиси.

Гоҳо уйларида ҳафталаб қозон қайнамайди. Дилмурод ойисининг бошқа хотинлардай уйда супра ёзиб, оғизга ёқарли норинми, мантими қилиб берганини эслай олмайди. Саври опа доим ишдан кеч, вақт алла-палла бўлиб қолганда қайтади. Албатта, қуруқ келмайди, сумкасида шўр балиқми, тухумми бўлади. Бундай нарсалар Дилмуроднинг жонига тегиб кетган...

Дилмурод бутун оилани жамулжам бўлиб бир дастурхон атрофида ўтириб «Бисмиллоҳир раҳмонир роҳийм» деб овқат ейишганини хотирлай олмайди. Дадаси консервами, колбасами еб, маст ҳолда ухлаб қолади. Ойиси ҳам чарчаб келиб диванга чўзилади. Азонда яна чумчуқ чирқирамай ишга кетади.

Саври опанинг Дилмурод билан иши йўқ, қаёққа боради, кун бўйи нима иш қилади, ўқишлари қанақа, сира суриштирмайди. Дадаси ҳам шу.

Дилмурод истаганча безорилик қилиши, ўғри болаларга қўшилиб кетиши, хуллас, кўнглига келган ишни қилиши мумкин. Дилмурод унақа енгил-елпи ҳаёт кечиришни ўйлайдиган болалардан эмас, тантиқлик қилишни ҳам билмайди, қўшниларининг ўғли Низомга ўхшаб, фалон сўмга женси шим олиб беринг, демаса? Ҳар болалар борки, у нарса оберинг, бу нарса оберинг, деб эртаю кеч ҳархаша қилади. Дилмурод бечора ўз кийимларини ўзи ювади, ўз чойини ўзи қайнатиб ичади. Саври опа унинг ўқишлари, интилишлари билан ҳеч қизиққанми?

Бир кун Саври опа:

— Артист бўлармишсан, деб эшитдим, — деди ундан синчков назарини узмай. — Шу ҳам ҳунарми? Ҳой бола, бирор мўмай пул тушадиган касбни танла. — Сўнг мулойим гапириб деди: — Ўғлим, энди катта йигит бўлиб қолдинг.

Дилмурод Саври опанинг бирдан ўзгариб қолганидан ҳайрон эди. «Бир гап бор». У ойисининг оғзини пойлади.

— Мана, саккизинчини ҳам битказяпсан, бўлди, ўқиш-пўқишингни йиғиштир!

Дилмурод ҳеч нарсага тушунмай, ҳайрон эди.

— Ўқимасам, нима қиламан?

— Ишлайсан! — деди ойиси гапни қисқа қилиб.

— Ойи, мактабни битириб, ахир олий илмгоҳга кирмоқчиман-ку?

— Ҳм... — Саври опанинг энсаси қотиб, лабини бурди.— Кўряпман ўша ўқиганларнинг ҳолини. Косаси оқармаяпти. Биттаси, анув газетда ишлайдиган Қурбоналими?

Қурбонали ака тепа қаватда яшайди, журналист. Тўғри сўз, ҳалол одам... Бировларнинг айбини юзига шартта-шартта айтади, шунинг учун ойисига ўхшаганлар уни ёқтирмайди. Қурбонали ака олғирлар, текин пул топадиганлардан ҳазар қилади. Дилмуродларникига ҳам қадам босмайди.

— Номи улуғ, супраси қуруқ! Уйига нимаям бўлиб бир марта кирганман, ўғри ургандай ҳаммаёқ шип-шийдон... Тузукроқ гилами ҳам йўқ...

Саври опа бирдан гап оҳангини ўзгартирди.

— Уларни қўявер... Ўғлим, энди катта йигит бўлиб қолдинг, тоғни урсанг талқон қиласан. Мен билан ишла, хўп де. Бўшаган идишларни келтириб менга ёрдамлашиб турасан. Қўлингга жарақ-жарақ пул тушади. Сен у қулоғинг, бу қулоғинг билан эшитиб ол, ҳозир давр шунақа, давр — пул топганники! Ёшсан, ишла...

— Йўқ, — деди Димурод кескин бош чайқаб.—Сиз билан ишламайман, ўзим тер тўкиб, ҳалол пул топаман...

Саври опа анг-танг бўлиб, Дилмуродга қаради.

— Вой, гапингни қара, мен ҳаром топарканманми? Дилмурод ўйлаб ўтирмай, тилининг учига келган гапни айтиб юборди.

— Бўлмасам-чи, пивога сув қўшиб сотасиз-ку?

Саври опанинг пешонаси тиришиб, кўзлари олайиб, бирпасда авзойи ўзгарди. У ўғлидан бу гапни сира кутмаган эди. Ўз туққан боласи «юзингда кўзинг борми», демай шундай деб ўтирса-я? Қандоқ чидайди?

Дилмурод юзига келиб тушган кучли тарсаки зарбидан бир зум гарангсиб қолди.

— Ҳаҳ, сайрамай тилларинг қирқилсин. Сени қўй оғзидан чўп олмаган бола деб юрсам, писмиқ экансан. Вой, менинг пешонам қурсин, душманим ичимда экан, — бобилларди ойиси. — Мен пиво сотиб, пул топармикинман, сени боқармикинман, деб юрсам...

Дилмурод Саври опанинг кўзларига қарашга ботинолмай аста:

— Мени боқмай қўя қолинг! — деди.

— Сен бола эмас, балосан, сени туғмай мен ўлай. Ўзингдан чиққан балога қайга борай давога? Нима бўлардинг, ўша таъвияйи тарроққос отангнинг боласисан-да! Ундан ўтиб қаёққа борардинг?.

Дилмурод Саври опанинг кўзларида ёнаётган қаҳр алангасини кўриб, қўрқиб кетди. «Нима қилардим, шу гапни айтиб?» ўйлади ичида Дилмурод. Тўғрисини айтдим-ку, тўғри гап туққанингга ёқмас деб шунга айтсалар керак-да!

Саври опа оғзига келган сўзни қайтармас, худди эркакларга ўхшаб, қўлини пахса қилиб гапирарди.

— Ҳў, ўкраймай кўзинг тешилсин, яшшамагур. Али десам, бали дейсан. Нима қиларкин сен ҳам бошқаларнинг боласидай ёнимга кира қолсанг...

Саври опа терс тўнини тескари кийиб олган, ўз гапини тинмай маъқуллар эди.

Шу дилсиёҳликдан кейин Саври опа ўғлидан қўлини ювиб, қўлтиғига урди, анча пайтгача гаплашмай, тумшайиб юрди. Пул—Саври опанинг жони. Гоҳо кўзини шира босиб, босар-тусарини билмай қолади. Эрини чўнтаги қуруқ бўлгани учун менсимайди, одам ўрнида кўрмайди.

Автобус бекатида икки қаватли ойнаванд дўкон бор. Дўкон мудири ёшгина, пак-пакана, кўримсиз йигит. Аммо ҳамма унга салом беради. Шифтдай-шифтдай новча одамлар эгилиб қуллуқ қилади. Саври опа ҳам уни «укагинам» деб парвона бўлади. Чунки, у пулдор. Чўнтагидаги пули одамларни эгилишга, ҳурмат қилишга мажбур этади.

Пул шунақа зўр нарса экан-да!

«Пул ҳукмрон бўлган жойда эзгу сўзга, гўзалликка ўрин йўқ»!

Дилмурод бу гапни қаердадир ўқиган эди. Эҳ, ойиси унинг юрагини тушунармиди, санъатни қадрлармиди?

Дилмурод ўйлайвериб, фикри чувалашиб кетади. Калаванинг учини тополмай боши қотади. Ахир ҳамма ўзини бозорга ураверса, сотувчи, ошпаз, новвой бўлаверса, ким ўқийди? Тасаввур этинг, агар Аброр Ҳидоятов, Шукур Бурҳонов, Сора Эшонтўраевалар бўлмаса, ўзбек санъати анча қашшоқлашиб қолмасмиди? Ким ўзбек санъатини дунёга танитарди?

Тўғри, ҳозирча Дилмурод санъаткор эмас, у шу орзу йўлида интилиб яшаяпти.

Дилмуроднинг кўзи беихтиёр девордаги ойиси билан дадасининг кулиб турган суратига тушди. Иккиси ҳам ёш, янги келин-куёвлик пайтлари... Дадасининг сочлари қоп-қора, юзларида ёшликка хос ғурур, кўзларидан ўт чақнайди. Ойиси ҳам ёш қизлардай ибо билан ийманиб турибди.

Улар қандай шод, бахтиёр? Ахир нега хурсанд бўлишмасин? Ҳаётлари тинч, турмушлари тотув. Ёруғ кунлар, ширин умид-орзулар уларни сархуш этган. Олам кўзларига гўзал, чиройли кўринади. Айриилқлар, оиланинг аччиқ-чучук гаплари, ҳаёт ташвишлари уларга бегона...

Нега бахтиёр, тотув хонадон узра қора булутлар айланиб қолди? Нега уларнинг тинчи бузилди? Ким бузди? Нега бир-бирларини севган, ёру юзига ишонмаган одамлар ит-мушук бўлиб қолишди?

Ҳаётлари яна изга тушиб кетармикин? Ғишт қолипдан кўчмадимикин? У яна дадаси билан ойисининг кулишини кўрармикин?

Наҳотки, ойиси дадаси билан ажралади? Кўз кўриб, қулоқ эшитмаган гап... Ахир «Эру хотиннинг уриши, дока рўмолнинг қуриши», деб бежиз айтишмаган-ку? Эҳтимол, яна ярашиб кетишар...

(Давоми бор).

ШАҲРИМИЗНИНГ Ҳувайдо номли маҳалласи ўзининг манзараси, маҳалладошларнинг бир-бири билан аҳиллиги, истиқомат қилувчилар орасида зиёлиларнинг кўплиги билан машҳур. Бу ерда жойлашган чарм-галантерея фабрикаси, унинг рўпарасидаги Берунийга қўйилган ҳайкал, универсал дўкони, китоб растаси, трамвай, троллейбус, автобус йўллари, Юбилейний спорт залига туташган метронинг Беруний бекати кўча ҳуснига ҳусн қўшиб турибди. Лекин Ҳувайдо ўзи ким, деган саволга жуда кам маҳалладошлар тўғри жавоб берадилар. Ҳатто айримлар Ҳувайдо шоир эканлигини ҳам билишмайди. Шу муносабат билан бу ном тарихига бир назар ташлашни маъқул кўрдик.

Ҳувайдо аслида тахаллус бўлиб, шоирнинг номи Хўжа-Назар Ғойиб Назар ўғлидир. Унинг туғилган йили эса аниқ эмас. 1780 йилда вафот этган. Демак бундан 200 йил муқаддам яшаб ўтган ижодкор.

Ҳувайдо Фарғона вилоятининг Чимён қишлоғида таваллуд топиб, Қўқон мадрасаларида таҳсил кўрган. Асосий касби мактабдорлик ва косибчилик, ўзи очган мактабда узоқ йиллар давомида мактабдорлик қилган. Бўш вақтларида классик шеъриятнинг деярлик ҳамма жанрларида ижод қилган.

Унинг асарларида вафо, садоқат, муҳаббат, маънавий софлик, умуминсоний ғоялар улуғланган.

Ҳувайдонинг кўп асарлари мазмунли, иборалари ўйноқи, фикрлаш хусусиятлари ранг-баранг.

Бу ўринда қуйидаги мисраларни эслатиб ўтиш кифоя.

* Ном тарихини биласизми?

ҲУВАЙДО КИМ?

Куйдирма жоним рашк ўти бирла,
Очиб юзингни бегоналарга.
Майгун лабингдан бир бўса бергин
Синсун хумори мастоналарга.
Ҳардам тиларман ҳусни камолинг
Уриб бошимни остоналарга.

Ҳувайдо шоир Бобораҳим Машраб билан асрдош, унинг ижодида Машрабнинг таъсири сезиларли.

Юқоридаги мисраларга ўхшаш мисралар Машрабда ҳам учрайди:

Кўрсат жамолинг мастоналарга
Ишқингда куйган парвоналарга
Машраб сени деб кечти жаҳондин
Бошини қўйди остоналарга.

Бу мисраларни таққослаганимизда Ҳувайдо Машраб шеъриятини янада ривожлантиришга интилганининг гувоҳи бўламиз.

Тадқиқотчилар Ҳувайдонинг дунёқарашининг кўп жиҳатдан жуда мураккаб ва зиддиятли эканлигини кўрсатдилар. Ҳувайдо ғазаллари Гулханий, Муқимий, Фурқат, Ҳамид Олимжон лирикасига ижобий таъсир кўрсатган. Унинг босмада нашр қилинган девонлари орасида 1909 йилда шоирнинг набираси ташаббуси билан Шоҳмурод котиб томонидан кўчирилиб нашрга тайёрланган нусхаси энг эътиборли ҳисобланади.

Шундай қилиб, маҳалламизга берилган Ҳувайдо номи 18-асрда яшаб, шеърий мисралари ҳозиргача ўз аҳамиятини йўқотмаган шоирга кўрсатилган ҳурмат эканлигини маҳалладошлар билиб қўйишлари лозим. Афсуски, Ҳувайдонинг расми сақланмаган, агар сақланган бўлганда маҳалламиз ҳаваскор рассомлари маҳалла комитети биносига унинг чизма суратини рангли бўёқларда ифода қилган бўлар эдилар.

Ҳикмат СОБИРОВ,
профессор.

«НИГОРА»—ХИЗМАТДА

КИРОВ районига қарашли «Марказ — 5»да қурилаётган 16 қаватли турар жой биноси фойдаланишга топширилди. Бинонинг биринчи қаватида «Ўртоқ» қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхонасининг ихтисослаштирилган фирма дўкони очилди.

— Бу ердан аҳоли ўзига керакли бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари, турли ширинликлар, кийим-кечакларини харид қилиши мумкин, — дейди бизга «Нигора» дўкони мудири Ҳасан Шораҳмедов. — У беш бўлимдан иборат бўлиб, бу ерда қаҳвахона ҳам жойлашган. Дўконда хўжалик моллари ҳам сотилади.

СУРАТДА: «Нигора» дўкони жойлашган янги ўн олти қаватли бино.

Холмат Мирзакаримов сурати.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ЖАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«ТЕХНИКА—ҲАЁТГА» ХАЛҚАРО КОРХОНАСИ

—ЭР—12Р2 электрографик аппарати — баҳоси 82500 сўм.
— ПТУ — 60 саноат-телевизион қурилмаси — баҳоси 19700 сўм.
— ППЭҲМ—ЕС—1842—баҳоси 125000 сўм.
— СМ—6470.05 планшетли графа ясаш анжоми — баҳоси 6250 сўм.
— НГМД ЕС—5323.01 тўплагичи— баҳоси 2600 сўм.
— ТСО ПДУ комплекси — баҳоси 24.000 сўм.
— ТСО СЛОГ комплекси—баҳоси 17000 сўм.
—СI—77, СI—114, СI—127/1 универсал осциллографлари — баҳоси 4100 сўмдан 13.300 сўмгача.
— В7—40/5, В7—46/1 рақамли вольтметрлари — баҳоси 7000—13.300 сўм.
— Г4 — 116, Г4—151, Г4—154, Г4—158 юқори частотали генераторлар — баҳоси 6200—111.00 сўм.
— УРБ қоғоз қирқиш қурилмаси — баҳоси 5800 сўм.
— ВН—2В ҳаво алмаштиргичи (вентилятори) — баҳоси 277 сўм.
— АҚШда ишланган дискетлар — баҳоси 41 сўм.
— Турли хилдаги радиоўлчагич асбоблари, генераторларнинг рақамли вольтметрлари, универсал сигнал берувчи қурилмалар, микрокалькуляторлар ва бошқа турдаги асбоб-анжомларни

СОТАДИ

Маълумотлар учун телефонлар: 78-40-43, 78-02-49.
Манзилгоҳимиз: 700096, Тошкент шаҳри, Лутфий кўчаси, 2-уй.

КИНО ВА ФОТО ТАСВИРГА ТУШИРУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Қозон шаҳридаги «Тасма» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳаваскорлик кино ва фото суратга олиш учун ФН—64, ЦНД—32, ЦО—64, ОЧ—50, ЦО—25 оқ-қора ва рангли фото-кинотасмаларини, профессионал суратга олиш учун КН—1—3 оқ-қора кинонегатив тасмаларини, павильонларда тасвирга тушириш учун мўлжалланган ЦНА—65, ФН—64, МЗ—ЗЛ фотоясси рангли ва оқ-қора тасмаларни, РМ—1, РМ—К рентгентиббиёт тасмаларини, турли ўлчамдаги РФ—3 рентгенофлюорографик тасмаларини, РТ—1, РТ—К рентгентехник тасмаларини, микрат — позитив, микрат — изопан, микрат—изоорта микрофильмлар олиш тасмаларини, Владипор мембраналн фильтрларини, шунингдек узунлиги 300 метр ва эни 112 сантиметр бўлган триацетат шаффоф тасмаларини

СОТАДИ

Огоҳлантирамиз: буюртмаларни тезроқ беришга ҳаракат қилинг, чунки ишлаб чиқариш имкониятларимиз чекланган.

Манзилгоҳимиз: 420035, Қозон шаҳри, Восстания кўчаси, 100. «Тасма» ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Мурожаат учун телефонлар: 53-33-45, 42-26-92.

ТОШКЕНТДА БИРИНЧИ МАРОТАБА

«ТЎҚИМАЧИ» МАДАНИЙ ВА МАЪНАВИЙ МАРКАЗИ САҲНАСИДА

1—2 май соат 15, 17, 19.00 да

«ҚУЛДАН БУНЁД БЎЛГАН ЛОЧИН»

ТЕАТРЛАШТИРИЛГАН ДАСТУРИ

1. Кик-боксинг бўйича 1991 йилги биринчи очиқ чемпионати совриндорлари, СЕМИ, ЛАЙТ, ФУЛЯ, КОНТАКТ дастурлари бўйича ўз маҳоратларини кўрсатадилар.

2. «Ғайриихтиёрий қотил» номли янги бадиий фильм

(Ўткир сюжетли детектив)

Чипталарни олдиндан сотадиган кассалар сизнинг хизматингизда.

ХУШ КЕЛИБСИЗ!

Манзилгоҳимиз: Бобур кўчаси, 45-уй, Тўқимачилар саройи.

23-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

3-класс трамвай вагонлари ҳайдовчиси (ўқиш муддати — 5 ой);

3-класс троллейбус машиналари ҳайдовчиси (ўқиш муддати — 6 ой);

трамвай вагонлари ва троллейбусларнинг ҳаракатдаги состав электр ускуналарини таъмирловчи электрчи-чилангар (ўқиш муддати — 6 ой).

Совет Армияси сафларидан заҳирага бўшатилган шахслар, шунингдек, 20 ва ундан катта ёшдаги қизлар қабул қилинадилар.

Ўқишга қабул қилинганларга ойига 379 сўм миқдорида стипендия, йўловчиларни ташиш машиналарида ва трамвай вагонларида малака синовини ўташ пайтида ўқувчиларга стипендия ва 3-класс ҳайдовчиси маошининг 90 фоизи берилади, бу эса ойига 579—708 сўм демакдир.

Бошқа шаҳардан келганларга ётоқхонадан жой берилади ва улар шаҳарга қайд қилинадилар ҳамда Тошкент шаҳридаги трамвай ва троллейбусларда бепул юриш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Машғулотлар — ҳар ойнинг 5, 10, 15, 20, 25 кунларида бошланади.

Билим юрти қошида «В» тоифасидаги автотранспорт воситаларининг ҳайдовчиларини тайёрлаш курслари ишлаб турибди.

Ўқиш муддати — 3,5 ой. Машғулотлар ўқув гуруҳларининг тўлишига қараб бошланади.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Куйбишев райони, Темур Малик кўчаси, 3 «а» уй (17 «э», 83, 112-автобуслар; 6, 22, 13-трамвайлар; 9, 18-троллейбусларнинг «Красновосточное» депоси» бекати).

Телефон: 63-38-93.

ТОШКЕНТ ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯ ТЕХНИКУМИ

9 ва 11 синфлар негизида қуйидаги ихтисослар бўйича пуллик тайёрлов курсларига

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

— «Гидрометеорология ва радиотехника системаларини ишлатиш».
— «Кенг қамровли метеорология».

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида малакали ўқитувчилар томонидан олиб борилади.

Курсларга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: ариза, ўқиш ёки иш жойидан маълумотномалар, 3х4 см. катталикдаги 4 та фотосурат.

Машғулотлар — гуруҳлар тўлишига қараб бошланади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, Зуҳур Қобулов кўчаси, 45-уй (10, 23, 27-трамвайлар; 2, 7, 10, 21-троллейбуслар; 10, 44, 48, 85, 97-автобусларнинг «Ишчилар шаҳарчаси» бекати).

ТЕЛЕФОНЛАР: 48-37-11, 48-07-21.

Ҳужжатлар якшанбадан ташқари ҳар куни 1-хона (ётоқхона)да соат 9 дан 17.00 гача қабул қилинади.

«НИҲОЛ» ТАЖРИБА ЗАВОДИ

паррандачилик фабрикаларида ишлатиладиган КБУ—3 ускунаси учун товуқларнинг тагига қўйиладиган, симдан ясалган бўйралар ва шу ускуна учун эшикларни ишлаб чиқаряпти.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, 700095, Форобий кўчаси, 383-уй. Телефонлар: 46-86-02, 46-25-19.

Телетайп 116297 «Анкер».

ТОШКЕНТ РАДИОТЕХНИКА ТЕХНИКУМИ БИР ОЙЛИК ПУЛЛИ ТАЙЁРЛОВ КУРСИГА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқишлар 1992 йил 1 июндан математика ҳамда она тили ва адабиётидан ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Тошкент шаҳрида яшайдиган умумтаълим мактабларининг талабалари ва битирган ўқувчилари қабул қилинадилар.

Манзилимиз: **Чилонзор ноҳияси, 20-мавзе, Катта Қаъни кўчаси (Пограничная), 52-уй.**

Транспортлар: 50, 69, 78-автобусларнинг «Радиотехникум» бекати; 6, 19-тролейбусларнинг «20-мавзе», тўхташ жойи; 17-трамвайнинг «Уй-рўзғор моллари» магазини» бекати.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: **76-67-98, 74-26-89.**

ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМИЯТИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БОШ БОШҚАРМАСИ

6-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

Тошкент шаҳрида истиқомат қилувчи, 9, 11-синф маълумотидаги ёшларни

қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Хотин-қизлар ва болаларнинг устки, енгил кийимларини тайёрловчи чевар — ўрта маълумот ҳам берадиган 2 йиллик тажрибавий гуруҳлари. Бу гуруҳларга 9 синфларни «4» ва «5» баҳолар билан битирган ҳамда рус тили ва адабиёти (диктант)дан, миллий гуруҳларда эса она тили ва адабиёт (диктант)дан кириш имтиҳонларини топширганлар қабул қилинади;

Моделлаштириш ва лойиҳалаш маҳорати билан кенг ассортиментдаги кийимларни тайёрловчи чевар — ўрта маълумот ҳам берадиган 3 йиллик таълим гуруҳи, 9-синфларни битирганлар расмдан кириш имтиҳони топширадилар;

Моделлаштириш маҳорати билан хотин-қизлар ва болаларнинг енгил кийимларини тайёрловчи чевар. 11-синфларни битирганлар қабул қилинадилар. Ўқиш муддати — бир йил.

Хотин-қизлар устки ва енгил кийимларини тайёрловчи чевар. 9-синфларни битирган ўқувчилар қабул қилинадилар. Ўрта маълумот берилмайди. Ўқиш муддати — 2 йил.

Тўлиқсиз ўрта маълумот билан ўқишга қабул қилинган ўқувчилар бепул овқат, кийим-бош ва 40—50 сўм миқдоридаги стипендия билан таъминланадилар.

Ўрта маълумот билан ўқишга қабул қилинган ўқувчилар 175-220 сўм миқдорида стипендия ва қўшимча овқат пули билан таъминланадилар.

Ишлаб чиқариш амалиётини ўташ даврида ўқувчилар 50 фоиз иш ҳақи оладилар.

Билим юртида ўқиш даври меҳнат фаолиятига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини имтиёзли битирган ёшлар Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат олий билимгоҳи, Тошкент политехникуми ва индустриал-педагогика техникумининг кундузги бўлимларига ўқишга йўлланма оладилар.

Билим юртини битирганлар Тошкентдаги «Қизил тонг», «Тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси» ва ҳоказо тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаларида ишлайдилар.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: директор номига ариза, туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти тўғрисида аттестат, турар жойидан маълумотнома ва саломатлиги тўғрисида тиббий маълумотнома ҳамда ота-онасининг иш жойидан маълумотнома, 3х4 см. катталикдаги 6 та фотосурат.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри — 100, Бобур кўчаси, 55-уй, Телефон: 54-95-59 (4, 9, 24, 28-трамвайлар; 2, 3, 7, 11, 40, 45, 50, 54, 57, 58, 67, 80, 85, 97, 99-автобуслар; 2, 6, 13, 16-троллейбусларнинг «Театральная» бекати).

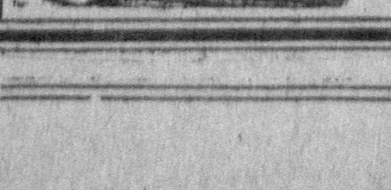

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000. ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича — 33-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, ГСП, Тошкент, «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

⊙ 54.624 нусхада чоп этилади. ⊙ Нашр кўрсаткичи 64690 ⊙ Босмага бериш вақти 11:30. ⊙ Босмага берилди: 11.50. Буюртма № Г—76 ⊙ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10: